

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044 250 30 00
www.hkr.se

**Examensarbete 15 hp, för
Kandidatexamen i företagsekonomi: Redovisning och Revision
VT 2021
Fakulteten för ekonomi**

Pandemins påverkan på revisionsprocessen

En kvalitativ studie om pandemins påverkan
på revisorernas arbetsprocess och
användningen av digitala verktyg

Ajat Abu-Tour och Aicha Iskandarani

Författare

Ajat Abu-Tour och Aicha Iskandarani

Titel

Pandemins påverkan på revisionsprocessen

En kvalitativ studie om pandemins påverkan på revisorernas arbetsprocess och användning av digitala verktyg.

Engelsk titel

Pandemic's impact on the audit process

Qualitative study on how the pandemic affects auditors work process and use of digital tools.

Handledare

Torsten Andersson

Examinator

Heléne Tjärnemo

Sammanfattning

Pandemin covid-19 har haft en stor påverkan på arbetslivet då arbetare blir uppmanade att följa restriktioner vilket bland annat är att distansera sig från varandra. Detta innebär att revisorerna i denna studie har blivit tvungna att jobba hemifrån för att minska smittspridningen.

Syftet med denna studie är att undersöka hur pandemin covid-19 har påverkat revisorernas arbetsprocess och vilka digitala verktyg som använts under pandemin. En kvalitativ metod har använts i studien för att besvara forskningsfrågan och syftet med studien. Sex stycken revisorer från BDO, Frejs revisorer AB, PwC, EY och Mazars har intervjuats. Respondenternas svar analyserades därefter med hjälp av studiens insamling av teorier. Insamlingen av data redovisas i resultatkapitlet som visar att pandemin har påverkat revisorerna både negativt och positivt. Det som har påverkats negativt är revisorernas sociala arbetsliv medan den positiva påverkan är att det har blivit effektivare att jobba hemifrån.

Slutligen har digitala verktyg varit ett stort stöd i revisorernas arbetsprocess under pandemin. Utifrån den empiriska datainsamlingen kan pandemin fortsätta länge till. Teorin i studien och den empiriska datainsamlingen lyfter upp möjligheterna med digitalisering som gör revisorerna oberoende av arbetsplatsen. Revisorernas välmående under pandemin är det som ska sättas i fokus då pandemin kan pågå länge till.

Ämnesord

Revision, pandemi, covid-19, arbetsprocess, digitala verktyg

Author

Ajat Abu-Tour and Aicha Iskandarani

Title

Pandemic's impact on the audit process

Qualitative study on how the pandemic affects auditors work process and use of digital tools.

Supervisor

Torsten Andersson

Examiner

Heléne Tjärnemo

Abstract

The pandemic covid-19 had a major impact on the working life as workers are urged to comply with restrictions, which include distancing themselves from each other. This means that the auditors in this study had to work from home to reduce the spread of infection.

The purpose of this study is to investigate how the covid-19 pandemic has affected the auditors work process and which digital tools have been used during the pandemic. A qualitative method has been used in the study to answer the research question and the purpose of the study. Six auditors from BDO, Frejs revisorer AB, PwC, EY and Mazars have been interviewed. Responses were then analyzed using the study's collection of theories. The collection of data is reported in the results chapter, which shows that the pandemic has affected the auditors both negatively and positively. What has been negatively affected is the auditors social working life, while the positive impact is that it has become more efficient to work from home.

Finally, digital tools have been a great support in the auditors work process during the pandemic. Based on the empirical data collection, the pandemic could last many years. The theory in the study and the empirical data collection highlights the possibilities with digitization that makes the auditors independent of the workplace. The auditor's well-being during the pandemic is what should be put in focus as the pandemic could last many years.

Keywords

Audit, pandemic, covid-19, work process, digital tools

Förord

Examensarbetet har fört med sig många känslor. Det har varit en utmaning och en speciell och unik upplevelse att få skriva ett stort arbete som avslutar vår utbildning på ekonomprogrammet med redovisning och revision som inriktning på Högskolan Kristianstad. Under studiens gång har det funnits motivation, stress, tårar och skratt. Det har varit extra utmanande att gå igenom denna arbetsprocess under pandemin vilket känts ensamt och inte lika motiverande. Trots detta tog vi oss igenom detta tillsammans.

Det är med stolthet vi betitlar oss som författare av denna uppsats. Denna uppsatsen hade inte varit möjlig utan våra fantastiska respondenter som har tagit sin tid och ställt upp för oss. Vi vill rikta ett stort tack till revisorerna på BDO, EY, Mazars, Frejs Revisorer och PwC. Ett stort tack till er för att ni ställde upp, det har betytt oerhört mycket för oss. Vi vill även tacka vår handledare Torsten Andersson som har stöttat och motiverat oss under studiens gång. Vi har dessutom erhållit mycket stöd från nära och kära som har varit betydande för slutförandet av denna uppsats.

Avslutningsvis vill vi stolt tacka varandra för det fantastiska samarbetet trots omständigheterna. Det har varit en fin avslutning på vår utbildning där vi båda har ställt upp för varandra och kämpat oss igenom det tillsammans. Idag kan vi stolt presentera vår sista examination efter tre fantastiska år på Högskolan Kristianstad.

Trevlig läsning,

Högskolan Kristianstad 2021/05/27

Ajat Abu-Tour

Aicha Iskandarani

Förkortningslista

AI	Artificiell intelligens
EY	Ernst & Young
IT	Informationsteknik
FAR	Föreningen för Auktoriserade Revisorer
PwC	Price Waterhous Coopers
TAM	Technology Acceptans Model

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	3
1.3 SYFTE.....	4
1.4 FORSKNINGSFRÅGOR	4
1.5 AVGRÄNSNINGAR.....	4
1.6 DISPOSITION	5
2. LITTERATURGENOMGÅNG	5
2.1 LITTERATURSÖKNING.....	6
2.2 TEORIER INOM REVISION	6
2.3 REVISIONSPROCESSEN.....	8
2.3.1 Planera	9
2.3.2 Granska	9
2.3.3 Pröva	10
2.4 DIGITALISERING.....	11
2.4.1 Digitala verktyg	12
2.4.2 Digitala möten	12
2.5 TECHNOLOGY ACCEPTANCE MODEL (TAM).....	13
2.6 TEORIANVÄNDNING	13
3. METOD	15
3.1 VETENSKAPLIG METOD.....	15
3.1.1 Vetenskapligansats	16
3.1.2 Forskningsstrategi	17
3.2 EMPIRISK METOD	17
3.2.1 Forskningsintervjuer som datainsamlingsmetod	17
3.2.2 Urval	19
3.2.3 Respondenter	20
3.2.4 Informationsbearbetning av intervjuer	21
3.2.5 Trovärdighet	22
3.2.6 Etiska principer och överväganden	22

4. RESULTAT AV INSAMLAD EMPIRI.....	23
4.1 COVID-19	23
4.2 DIGITALISERING OCH TECHNOLOGY ACCEPTANCE MODEL (TAM)	27
4.3 REVISIONSPROCESSEN	29
4.3.1 Planera	30
4.3.2 Granska	31
4.3.3 Pröva	32
5. DISKUSSION OCH ANALYS	33
5.1 COVID-19	33
5.2 DIGITALISERING OCH TECHNOLOGY ACCEPTANCE MODEL (TAM).....	35
5.3 REVISIONSPROCESSEN	39
5.3.1 Planera	39
5.3.2 Granska	39
5.3.3 Pröva	41
5.4 VIDAREUTVECKLING AV STUDIENS FORSKNINGSMODELL	41
6. AVSLUTANDE DISKUSSION OCH SLUTSATS	42
6.1 SLUTSATSER.....	42
6.2 STUDIENS FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	46
LITTERATURFÖRTECKNING.....	49
BILAGOR	53
BILAGA 1-INTERVJUFRÅGOR.....	53
BILAGA 2-ALLMÄNT OM COVID-19.....	55

1. Inledning

Inledningen ger en bakgrund till varför pandemin i samband med digitaliseringen är ett färskt och aktuellt ämne som bland annat berör revisionsprocessen. Pandemin covid-19 kommer presenteras för att få en inblick av situationen och dess påverkan på revisorernas arbetsprocess. Därefter kommer uppsatsens syfte och forskningsfrågan sedan avslutas inledningen med avgränsningar och disposition.

1.1 Bakgrund

Pandemin är en epidemi av sjukdom som sprider sig över hela världen. Spanska sjukan är ett exempel på en pandemi som ägde rum i många delar av världen under första världskriget (Olsson, 2006). Coronaviruspandemin är pandemin av sjukdomen covid-19 som har en snabb smittningseffekt. Virusets utbrott började i staden Wuhan i Kina och efter det spreds viruset kraftigt över hela världen. Sjukdomen är en typ av infektionssjukdom där de vanligaste symptomen är bland annat förkylning, hosta och feber. De flesta myndigheter har tagit beslut om nya restriktioner där man ska hålla fysisk distansering för att minska smittspridningen. Dessutom har det blivit svårare att resa då det ställs många krav på resenärerna, bland annat att det måste visas ett test som styrker att resenären är frisk (Wikipedia, 2021). Pandemin har lett till många ekonomiska konsekvenser då den svenska ekonomin har påverkats. De särskilt drabbade är egenföretagare där många har blivit tvungna att stänga ner på grund av konkurs (Kashefi, 2020).

Samhället har påverkats av pandemin på så sätt att myndigheter har tagit beslut om att stänga bland annat skolor, vissa arbetsplatser och restauranger under en viss tid. Verksamheter har blivit tvungna att följa restriktionerna och anpassa sig till de nya reglerna som kommuner och regioner kommer ut med. Pandemin har lett till att många har blivit tvungna att jobba hemifrån och ha undervisning på distans med hopp om att isoleringen leder till minskad smittspridning (Frykman, 2020). Revisionsprocessen fastläggs genom våra Internationella Revisionsstandarder (ISA). På trots av etablerade standarder för utförandet av en revision så har pandemins påverkan på revisorernas arbetssätt varit individuell och olika för de flesta. Det har varit svårt för storbyråerna att anställa nya revisorer och redovisningskonsulter och dessutom välkomna de till

arbetsplatsen. Effekterna av covid-19 är bland annat flera digitala möten med både chefer och kunder då man vill undvika fysiska möten. Flera storbyråer har även bestämt att aktiviteter såsom kickoff och teambildning ska ske digitalt (Glantz, 2020).

Pandemin har påverkat samhället och arbetslivet då det har lett till en digital omställning som har visat snabba omväxlingar i arbetslivet. Digitaliseringen har varit en lösning för de flesta arbetsplatser då man har kunnat jobba hemifrån med hjälp av olika digitala verktyg. Även kommunikationen sker elektroniskt (Chryssafis & Forslund, 2020). Inom redovisning har revisorerna och redovisningskonsulterna skrivmaskiner, datorer och olika digitala program som hjälpmedel. Med hjälp av den moderna tekniken är revisorerna och redovisningskonsulterna inte lika beroende av sina arbetsplatser eftersom arbetet som utförs inregistreras smidigt i datorerna med de utvecklade molnbaserade systemen (Kempe & Krafft, 2013).

PwC som är en av världens största revisionsbyråer arbetar ständigt med digitalisering för att utveckla arbetssättet. De har höga förväntningar på den framtida revisionen och påpekar att den nya tekniken leder till att arbetet blir allt mer flexibelt och platsoberoende (Karlsson, 2018). De förväntningar PwC har är bland annat att företaget ska lägga stor fokus på den nya tekniken för att ligga långt fram i digitaliseringen då detta bland annat kommer leda till en alltmer väsentlig AI (Karlsson, 2018). AI är en förkortning för artificiell intelligens och är robotar som har en förmåga att tänka som människan det vill säga mänsklig intelligens. Detta innebär att vissa arbetsuppgifter inte behöver utföras av en människa, istället byts den ut mot AI (Karlsson, 2018). Detta är till stor fördel under Corona pandemin eftersom det inte uppstår några hinder för att utföra vissa arbetsuppgifter som sköts av AI, det sköts snarare automatiskt av robotar (Karlsson, 2018). Under Corona pandemin har arbetsrutinerna behövts ändras för att minska smittspridningen vilket gör det svårt för arbetarna att utföra alla arbetsuppgifter hemifrån, i detta fallet hade AI underlättat då robotarna kan sköta arbetsuppgifter som anställda inte kan utföra hemifrån (Kashefi, 2020).

Det har skett förändringar i revisorernas arbetsprocess då och nu. Förr granskades arbetet manuellt och man gick sedan över till digitala verktyg. Med hjälp av en ökad digitalisering har man fått nya program som används i revisionsprocessen. Programmen

är avancerade då Byrnes et al. (2015) påpekar att programmen består av funktioner som visar en bild av den framtida granskningen. Detta leder till att det skapas säkerhet och nya lösningar inför framtiden då man hinner agera i tid. Förr arbetade man manuellt och idag jobbar man via olika digitala program. Däremot finns det fortfarande organisationer som jobbar både digitalt och manuellt (Byrnes et al., 2015)

1.2 Problemdiskussion

Pandemin har haft en påverkan på många yrken, inte minst sagt för revisorer. Verksamheter har fått ställa om och tvingats möta drastiska förändringar som i vissa fall resulterat i negativa konsekvenser men i vissa lägen i utvecklingsmöjligheter. Revisorns yrke utvecklas ständigt genom åren och förändras i hand med förändringar i omvärlden, så som denna pandemi (Skr, 2020).

Artikeln skriven av Albitar et al. (2020) ger en systematisk bild för vilka potentiella effekter som Covid-19-utbrottet kan ha på revisionskvalitén. Författarna anser att pandemin kommer att ha en negativ effekt på revisionens kvalitet och uppmanar forskare att genom deras studie, undersöka och granska potentiella konsekvenser ytterligare. Albitar et al. (2020) skriver om förväntade konsekvenser så som en minskning av revisionsarvoden, utmaningar i slutförandet av bedömningen av fortsatt drift men även en lägre nivå av tillförlitlighet och tillräcklighet i revisionsbevis. På grund av den sociala distanseringen som utbrast i och med pandemin föreslår Albitar et al. (2020) att revisionsverksamheter bör investera mer i digitala program, inklusive nätverkssäkerhet, utveckling av datafunktioner, blockchain och artificiell intelligens. Författarna menar att revisorerna behöver bli mer anpassningsbara till att arbeta på avstånd och anser att en ökad investering på digitala verktyg och förbättringar förväntas öka effektiviteten och flexibiliteten i kommunikationen mellan revisorer och deras kunder.

Författarna David Hay, Karen Shires och Debbie Van Dyk beskriver effekterna som COVID-19 haft på revisionen i New Zealand och presenterar läsaren för efterföljande reformer följt av pandemin i artikeln, Auditing in the time of COVID – the impact of COVID-19 on auditing in New Zealand and subsequent reforms. Författarna beskriver ett ökat ansvar för revisorn i form av rapporter om inspektioner av revisorer och mer rapportering om frågor om fortsatt drift av styrelseledamöter. Man förväntar sig även

ytterligare förändringar inklusive reformer av rapportering om intern kontroll, mer ansvar för bedrägerier och förändringar i bolagsstyrning och revisorernas ansvar.

En tidigare studie, skriven av Ellen Rodman & Julia Swahn (2020), visar att utbrottet av viruset under pandemins början förändrat arbetssituationen för många människor då många företag valde att stänga ner sina kontor och uppmanades till distansarbete. Digitala möten fick en helt ny innebörd och var en del av de nya utmaningarna många tvingats ta sig an i samband med det förändrade arbetssättet. För revisorerna har pandemin fört med sig utmaningar till följs av resebegränsningar och den sociala distanseringen som påverkats arbetssättet. Restriktionerna kan exempelvis ha påverkat möjligheten för revisorernas fysiska åtkomst och originaldokument. Om delar av revisionsprocessen som exempelvis närvaro vid lagerräkning och insamling av revisionsbevis försvåras så ställs revisorerna inför stora utmaningar för att bibehålla revisionsarbets kvalitét (IFAC, 2020).

Perioden för Covid-19 har enligt Albitar et. al (2020) varit den största utmaningen för revisorer sedan finanskrisen år 2007–2008. Albitar et. al (2020) saknar dock grund till empiriska studier inom sin artikel och författarna har därför valt att själva studera effekterna som Covid-19 haft på revisorernas arbetsprocess. En intressant aspekt som författarna inom denna studie kommer att lägga sitt fokus på är hur digitaliseringen med digitala verktyg använts under pandemin.

1.3 Syfte

Uppsatsens syfte är att undersöka hur den nuvarande pandemin påverkat revisorns arbetsprocess och hur digitaliseringen med digitala verktyg har använts under pandemin.

1.4 Forskningsfrågor

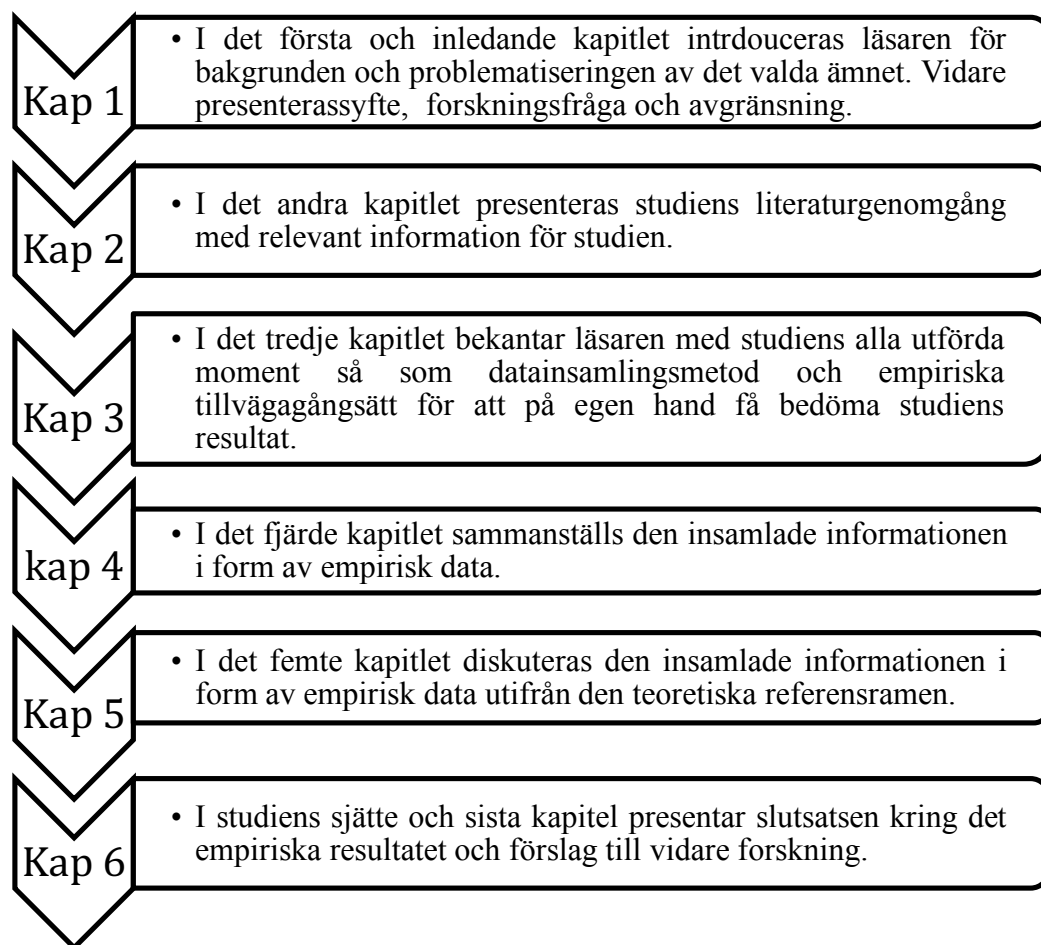
- Hur har Covid-19 pandemin påverkat revisorns arbetsprocess?
- Vilken roll har digitaliseringen haft för arbetet under pandemin?

1.5 Avgränsningar

En avgränsning till ett fåtal revisionsbyråer har gjorts vilket är BDO international rådgivnings- och revisionsbyrå, EY multinationellt revisions- och konsultföretag, Mazars

en global revisions – redovisnings- och konsultgrupp, Frejs Revisorer en revisions- och redovisningsbyrå och PwC ledande företag inom revision. Studiens respondenter befinner sig i olika städer inom Sverige och avgränsar till att endast sätta fokus på revisorer på grund av tidsbegränsning.

1.6 Disposition

2. Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången är en summering av teorier och modeller inom tidigare forskning. Kapitlet består av olika modeller och teorier om revision. I följande kapitel presenteras litteratursökningen och sedan beskrivs revisionsprocessen, digitaliseringen och pandemin som är väsentligt för att besvara uppsatsens frågeställning.

2.1 Litteratursökning

En litteratursökning kan antingen vara manuell eller sökas i elektroniska databaser. En manuell litteratursökning finns bland annat i referenslistan i vetenskapliga artiklar med liknande ämne. Elektroniska databaser däremot består av relevanta sökord i baser för att få tillgång till information kring det utvalda ämnet. Det ska finnas sökord i studien som gör det enkelt att hitta lämplig litteratur. Dessutom kan sökningen underlättas genom att använda sig av ett flertal sökord. För att utvidga sökningen i databaserna och få en djupare och en mer avancerad sökning kan man använda sig av ord som exempelvis 'and' och 'or' i sin sökning. Detta leder till att man får tillgång till fler vetenskapliga artiklar som hör till liknande ämnesområde (Forsberg & Wengström, 2008).

Denna studiens litteratursökning består av både manuell och elektronisk databas. Det har använts kurslitteratur med väsentliga teorier och fakta som bland annat har tillämpats i litteraturgenomgången. Kurslitteraturen har lett till en grundlig tolkning och förståelse av de olika teorierna i studien. Den elektroniska databasen som har använts är Högskolan Kristianstads egen databas nämligen Summon. Studiens vetenskapliga artiklar har hittats i Summon vilket har varit ett stöd till arbetet då informationen som tillbringats och som senare använts i studien är taget från databasen Summon. Med hjälp av de kombinerade sökorden hittades ett stort antal relevanta vetenskapliga artiklar. Sökorden *revision*, *pandemin*, *covid-19*, *arbetsprocess* och *digitala verktyg* har varit nyckelorden för studien. Med hjälp av sökorden som har använts har betydelsefulla och användbara källor hittats. Eftersom ämnet i studien är färskt är den tidigare forskningen begränsad inom liknande ämnesområde. Däremot har det funnits tidigare uppsats skriven av Lundström och Nasilowska (2020) publicerad på DiVA som har varit till hjälp för insamling av idéer och vägledning. Förutom detta har det använts artiklar i studien som källa till begreppen.

2.2 Teorier inom revision

Lagen om revision tillkom år 1895. År 1987 blev det obligatoriskt för alla svenska aktiebolag att utse en godkänd eller auktoriserad revisor (Carrington, 2014). Revision är en granskning och tillkännagivande om information som genomförs av revisorer. Revision har tre oberoende grundpelare nämligen tystnadsplikt, oberoende och kompetens. Det finns olika delar inom revision som sedan skapar en process som genomförs årligen. Delarna består av planering, granskning och prövning (FAR, 2019).

Revisionsteorin består av två traditioner enligt Carrington (2014) nämligen nationalekonomi och sociologi. Nationalekonomi är vetenskap som studerar samhällets användning av resurser. De tre teorierna i nationalekonomiska traditionen är försäkrans, förbättring och försäkring. Den första teorin försäkrans är en så kallad kontraktlösning mellan deltagare som finns för att ledningen och ägandet i de flesta verksamheter i många omständigheter åtskilda. Det blir svårt för ägaren att kontrollera om verksamheten fungerar som den ska med tanke på ägarens intresse. Den andra teorin förbättring lägger istället stor vikt på kvalitén i redovisningens information för att sedan förmedla informationen. Den sista teorin försäkring går ut på att användaren har rätt att få ersättning från revisorn om det har uppstått ett fel i redovisningen som i sin tur har lett till att användaren har drabbats av en förlust. I nationalekonomi har alltså människan en stor roll då man studerar samhället vilket kräver sunt förnuft såsom kontraktlösning. Digitaliseringen kan inte ersätta ett sådant moment då det handlar om ägarnas intresse och att ägaren ska kunna ha kontroll i verksamheten. I detta fall behöver ägaren satsa på sociala lösningar mellan deltagare och ledningen vilket kan vara förtroende mellan deltagare och ägare. Att deltagarna utför sitt jobb utan att ägaren ska behöva ha kontroll (Carrington, 2014). Digitaliseringen anses inte som en lösning i detta fallet. På samma sätt krävs sunt förnuft i teorin förbättring då det handlar om förmedling. Revisorn behöver förmedla information mellan ägarna och intressenterna. Detta kräver även diskussion och människotänkande för att förmedla rätt information vilket inte kan ersättas av robotar (Karlsson, 2018). Försäkring däremot inhandlar ansvar, revisorn kan bli ersättningskyldig om redovisningen går emot lagar och regler (Carrington, 2014). En robot kan inte ansvara för något. Dessutom kan man inte förlita sig på att en robot ska utföra redovisningen korrekt. Detta innebär att man inte kan förlita sig på robotar vilket i sin tur innebär att den arbetsuppgiften inte kan ersättas digitalt utan kräver människotänkande (Karlsson, 2018).

Sociologi däremot är vetenskap om det sociala beteendet det vill säga relationen mellan samhället och människor, men även de finansiella rapporternas påverkan på både revisorerna och användarna. En revisionsberättelse som innebär en konklusion av revisorns granskning och bokslut är antingen ren eller oren. Revisionsberättelse som är fri från kritiskt påpekande det vill säga utan anmärkningar innebär en ren

revisionsberättelse. En oren revisionsberättelse däremot innebär att man har upptäckt allvarlig kritik och felaktigheter i revisionsberättelse som då betyder att de finansiella rapporterna inte stämmer (Carrington, 2014). Eftersom sociologi handlar om det sociala beteendet är det svårt att det ersätts av robotar som exempelvis AI. Detta på grund av att det krävs förnuft i agerandet vilket robotar inte klarar av, därför är människans roll i sociologi viktig. Det anses därför inte som ett hot mot revisorernas arbetsprocess i just detta moment (Karlsson, 2018).

2.3 Revisionsprocessen

En revisionsprocess är ett arbete som verkställs under ett revisionsår där man går igenom olika faser. Man börjar med att analysera risker och därefter granska revisionsberättelsen eller granskningsrapporter. Efter att fullmäktige eller bolagsstämman har bearbetat revisionsberättelsen för att sedan ta beslut i ansvarsfrågan avslutas revisionsprocessen. Denna del introducerar revisionsprocessens tre delar-planera, granska och pröva. Revisionsprocessen fastläggs via Internationella redovisningsstandarder (ISA) som består av internationella standarder för bland annat revision (FAR, 2019). ISA implanterades i Sverige efter EU:s 8 direktiv vilket var ett krav för alla EU:s lagstadgade revisioner. EU:s 8 direktiv hanterar godkännandet av lagstadgade revisorer i Europeiska unionen (EUR-Lex, 2003). Syftet med ISA är att förbättra internationella revisionsstandarders kvalitet. Detta för att underlätta förståelsen och reglerna för revision internationellt (FAR, 2019).

Figur 1

Revisionsprocess

Kommentar. Figuren visar revisionsprocessens tre delar enligt FAR (2019), planera granska och pröva.

2.3.1 Planera

Revisionsprocessen inleds med planering där den huvudsakliga uppgiften är att erhålla information om verksamheten och omvärlden av revisionen för att sedan ta beslut om val av granskningsinsatser. I planeringsfasen är riskbedömningen inom revisionen också en viktig aspekt. Planeringen delas in i tre moment som då är riskanalys, prioritera och revisionsplan (FAR, 2019).

Riskanalysens syfte är att bedöma riskerna i en verksamhet. Det ska finnas en klar bild av verksamheternas största risker med hjälp av både analys och identifiering. Genom att bedöma och analysera minskar revisionsrisken. Risker innebär att ett uppdrag hindras från att genomföras på ett säkert sätt därför följer riskanalysen följande tre steg-inventera, analysera och bedöma risker. Inventeringen sker regelbundet då revisionen erhåller information både internt och externt som har en effekt på riskbilden. Informationen som hämtas blir underlag för att bedöma risker ibland annat verksamheter. Andra steget blir att analysera risker vilket innebär undersökningar av mönster eller möjliga fundamentala skäl. I sista steget bedöms väsentliga risker av revisorer som sker efter analysen. Bedömningen baseras på trolighet och logisk följd det vill säga hur stor chansen är att risken förverkligas och hur riskabel konsekvensen är (FAR, 2019).

Granskningsinsatserna som revisorerna har kommit fram till med hjälp av riskanalysen redogörs i revisionsplanen som omfattar hela årets granskning. Revisionsplanen kan även innehålla annan väsentlig information såsom exempelvis dialog med styrelse. FAR (2019) konstaterar att planen får lov att ändras under året vid exempelvis plötsliga händelser. Sista steget i planeringen är att revisorerna använder sig av planerna om den årliga granskningen för att förmedla det till fullmäktige, styrelse och nämnder (FAR, 2019).

2.3.2 Granska

Revisionsprocessens andra del är granskning som ska vara så omfattande så möjligt. Detta för att revisorerna ska kunna pröva och yttra sig om ansvaret som dem har tagit för alla

revisionsobjekt som ska granskas. Granskningen består enligt FAR (2019) av tre moment vilket är projektplan, genomförande och rapportering.

Det första momentet projektplan fastställs av revisorer efter insamling av idéer från de sakkunniga. Granskningen måste alltså i första hand planeras. Projektplanen omfattar bakgrund, inriktning och syfte, omfattning, avgränsning, genomförande, tidplan, resurser, kvalitetssäkring och form för rapportering FAR (2019). De sakkunniga får sedan i uppdrag att granska planen eftersom poängen med granskningen är att det ska finnas en anknytning till revisorernas uppdrag.

Det andra momentet är genomförande som innebär en hopsamling av fakta och bevakande. De genomförs på olika sätt, en vanlig metod är exempelvis genom dialog och intervjuer eller observationer (FAR, 2019). Revisionen bygger även på granskning av verksamheten med hjälp av grundläggande dokument såsom delårsrapporter. Dialog med bland annat styrelse som handlar exempelvis om styrelsens uppdrag hamnar i revisionsprocessen. Sedan kontrolleras fakta så att allting överensstämmer med granskningsobjekten för att inte riskera felaktig tolkning. Slutligen får revisorerna resultatet av granskningen från de sakkunniga (FAR, 2019).

Det tredje momentet rapportering går ut på att revisorerna och sakkunniga tar ett beslut om vilka synpunkter som ska läggas fram i bifogad missivskrivelse till bland annat styrelse. Revisorerna bestämmer även hur resultatet på granskningen förmedlas med allmänhet. Om revisorerna upptäcker brister och felaktig information i granskningen kan det förmedlas till vederbörande (FAR, 2019).

2.3.3 Pröva

Revisionsprocessens tredje del är prövning som är årets resultat av granskningen. Prövningen består av tre moment som då är analysera och bedöma, kommunicera och revisionsberättelse. Det finns viktiga aspekter inom prövningen vilket är tidsutrymme för avslut av granskning och upprättande av revisionsberättelse. Dessutom är det av stor vikt att styrelsen förmedlar avvikelser som skett i årsredovisningen efter att det överlämnats till revisorerna (FAR, 2019).

Det första momentet analysera och bedöma innebär att revisionens bedömning ska enligt FAR (2019) vara underbyggd, opartisk och saklig. Revisorerna och de sakkunniga gör en analys av årets granskning som har samlats in under året, det ska både vara korrekt och rättvisande. Det andra momentet kommunicera med berörd styrelse eller nämnd innebär att revisorer i första hand kommunicerar anmärkningarna med berörd styrelse (FAR, 2019). Det tredje momentet rapportering innebär det att revisorerna rapporterar årets granskning där de avslutar det genom att lämna in revisionsberättelsen.

2.4 Digitalisering

Ghasemi et al. (2011) förklarar allt som berör information, data eller annan sorts kunskap genom visuella format betecknas som IT. Detta inkluderar bland annat mjuk- och hårdvara för datorer, informationsflöden, processer och programspråk. Servrar och datorer i samband med internet har gjort det möjligt för denna utveckling av digitaliseringen som vi idag uppnått och dessa har förändrat sättet verksamheter bedrivs på (Ghasemi et al. 2011). Begreppet digitalisering har växt fram i takt med IT utvecklingen som uppstått och som implementerats runt om bland företag (Janvrin et al. 2008). Janvrin et al. (2008) pointerar att digitaliseringen bidragit till att revisionsbranschen effektiviserats och att produktiviteten ökad. Även fast datorer började användas inom revisionen under 60-talet så var det inte förens drygt 30 år senare som utvecklingen drog igång ordentlig (Byrnes et al. 2015). Digitaliseringen har bidragit till att revisionen kunnat gå från det analoga underlaget med papper, till ett digitalt format. Vidare frigörs även tid från revisorn som istället kan spendera mer tid på granskning som anses vara väsentligt för kundens räkning (Magnusson & Nilsson, 2014).

Många företag som bland annat PwC satsar på digitaliseringen och har dessutom höga förväntningar på den nya tekniken. Digitaliseringen har framställt många digitala verktyg som har varit till stor nytta i revisionens arbetsprocess. PwC vill bli ledande i digitaliseringen eftersom det anses att den nya tekniken leder till effektivitet och nya utmaningar (Karlsson, 2018). När covid-19 trädde i kraft blev digitaliseringen ett alltmer intressant ämne att lyfta upp. Eftersom myndigheter införde förbud och restriktioner med anledning av pandemin drabbades flera verksamheter. Detta innebär att vissa har fått arbeta hemifrån det vill säga distanserat vilket då kopplas till digitalisering (Chryssafis & Forslund, 2020).

2.4.1 Digitala verktyg

Janvrin et al. (2008) utforskar revisionens IT-användning och den upplevda betydelsen inom sin studie. Författarna skriver att IT-användning kan leda till en rad effekter inom revisionsprocessen och studerar därför ett antal olika digitala verktyg som ansas vara relevanta inom revisionsprocessen. Revisorerna kan effektivisera delar av arbetet genom att använda sig av revisionsapplikationer som är utformade programvaror som är utvecklade för att hjälpa revisorer att slutföra uppgifter. Revisionsapplikationer kan assistera revisor med exempelvis granskningsuppgifter, revisionsplanering, bedrägeriöversyn, internkontrollutvärderingar riskbedömning. Författarna nämner även produktivitetsverktyg som utgör olika IT-verktyg som exempelvis e-post, mobiltelefoner, snabbmeddelande, digitala arbetspapper och fjärranslutning av nätverk. Dessa verktyg kan öka produktiviteten och även effektivisera revisionsprocessen. Studien visar att företagets storlek som revisorn arbetar inom har en betydande roll för hur IT-användningen ser ut. I de flesta fall är det mer troligt att revisorer anställda på *Big Four*-företag använder sig mer av revisionsapplikationer och produktivitetsverktyg så som expertsystem och metoder för granskning av e-post och telefon än revisorer inom icke *Big Four*-företag (Janvrin et al. 2008).

2.4.2 Digitala möten

Enligt Lid Falkman och Lid Falkman (2014) definieras digitala möten genom att ett eller ett flertal digitala verktyg används för att hålla ett möte på distans där alla mötesdeltagare inte sitter på samma plats. Författarna menar att digitala möten inom många aspekter liknar det traditionella arbetsmötet men att skillnaden är att mötesdeltagarna kommunicerar vid digitala verktyg och befinner sig geografiskt utspritt. Fortsättningsvis delar författarna in det digitala mötet i tre olika aspekter: möten med endast delat ljud, möten med delat ljud och bild på deltagarna samt möten med delat ljus och material.

Den tidigare forskningen visar att organisationer kan gynnas av att använda sig av digitala möten. Digitala möten kan leda till en rad olika fördelar som att exempelvis driva projekt med medlemmar från olika geografiska platser inom organisationen. Vidare kan digitala möten effektivisera för organisationer genom att spara på resurser samtidigt som måluppfyllelse fortfarande kan nås. Resurser som i de flesta fall är förekommande i

förhållande till traditionella arbetsmöten är tid och resekostnader (Lid Falkman & Lid Falkman, 2014).

2.5 Technology Acceptance model (TAM)

Modellen *Technology Acceptance Model*, även kallat för TAM, används för att förklara användande och acceptans av informationsteknologi och teknik (Bagozzi, Davis, & Warshaw, 1989). TAM, framtagen av Fred Davis på 80-talet, har kommit till att bli en av de mest ledande teorierna inom detta område och har även granskats inom olika studier för individens teknologiacceptans och beteende till ny teknik. Författarna skriver att TAM förklarar hur individens teknikanvändningsbeteende kan se ut utifrån inre samt yttre faktorer. Inre faktorer till hur individen tar sig an ny teknik kan vara förväntningar och föreställningar om tekniken medan yttre faktorer kan vara socialt inflytande vilket kan påverka individens attityd gentemot den nya tekniken. Teorin bygger på att det finns ett antal olika faktorer som spelar en viktig roll i hur beslut tas vid implementering av ny teknik (Bagozzi et al. 1989).

Forskningen kring TAM har resulterat i två olika föreställningar till användningen av ny teknik. Den första föreställningen benämns som den *upplevda nyttan* och belyser känslan individen känner för den ny teknik kopplat till att den kan frigöra och förbättra arbetsinsatser. Den andra föreställningen benämns som *upplevd användarvänlighet* och förklarar individens förmodade känsla i förhållande till ny teknik som ska vara ansträngningsfri. Bagozzi et al. (1989) menar att ny teknik används mer om den är lättanvänd och tvärt om, mindre om tekniken upplevs som svår att använda. Dock finns ytterligare faktorer personligen hos individen som kan påverka användningen av teknik, så som värderingar och normer. Individens frivillighet och förändrad attityd gentemot den nya tekniken kan spela en viktig faktor till att tekniken används (Bagozzi et al. 1989). Inom denna studie är TAM tillämpningsbar eftersom ny teknik varit relevant för användarna, som i detta fall är revisorer, under pandemin. Teorin behandlar hur revisorerna accepterat implementering av ny teknik inom sitt arbete.

2.6 Teorianvändning

Litteraturgenomgången ger en förklaring av de olika teorierna som ska användas under studiens gång. Studiens syfte är att undersöka om pandemin har påverkat

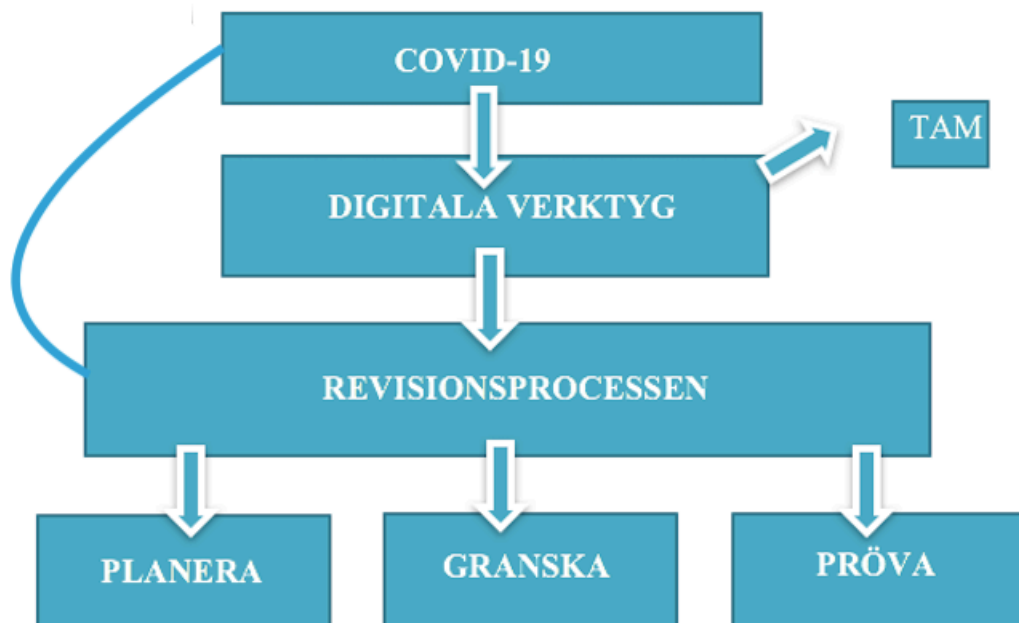
revisionsprocessen och vilka digitala verktyg som har använts under pandemin. Revisionsprocessen som består av prövning, granskning och rapportering är en relevant teori för studien eftersom det påverkar revisorernas arbete och i det fallet arbetet under pandemin. Eftersom flera revisorer har fått arbeta hemifrån på grund av pandemin kan arbetsprocessen skilja sig åt vilket ska undersökas i metod avsnittet.

Figur 2 är en sammanställning av teorier och tidigare forskning som sammanfattar kapitel två. För att få en tydligare bild av pandemins påverkan på revisionsprocessen har modellen delats upp i olika delar nämligen covid-19, digitala verktyg, TAM och revisionsprocessen som i sin tur består av att planera, granska, pröva. Längst upp i figuren ställs covid-19 som har resulterat i restriktioner för att minska smittspridningen. Folkhälsomyndigheten har därför rekommenderat att man jobbar hemifrån. Istället för att ha fysiska möten ställer man om det till digitala möten (Folkhälsomyndigheten, 2020b). Covid-19 är överst i figuren eftersom det ska undersökas på vilket sätt det har påverkat revisorernas arbetsprocess. Digitala verktyg placeras under covid-19 på grund av att arbetsprocessen sker genom digitala verktyg och vad för digitala verktyg som används. Vidare finns en länk mellan digitala verktyg och TAM. Eftersom TAM är ett beteende som har accepterats av användare i förhållande till den nya tekniken är den relevant för att undersöka hur användningen av digitala verktyg har påverkat revisionsprocessen som då är längst ner i figuren.

Modellen som är en sammanställning av teorier och tidigare forskning kommer vara grunden till datainsamlingen. För att samla in data av revisorer har det skapats en intervjuguide som är baserad på figur 2. Intervjuguiden täcker alla områden i modellen där frågorna som ställs till respondenterna är relevant för studiens syfte.

Figur 2

Forskningsmodell

Kommentar. Figuren visar en modell på hur de olika teorierna ska användas i studien.

3. Metod

Detta kapitel belyser studiens tillvägagångsätt och en förklaring av metoderna som har valts. Metoden består av en vetenskaplig och empirisk metod. Syftet med den vetenskapliga metoden är att skapa en klar bild av metoderna som är baserade på tidigare forskning och litteratur. Den består av vetenskaplig ansats, forskningsmetod och litteratursökning. Empirisk metod däremot består av intervjuer där datainsamlingen blir ett underlag för studien. Den empiriska metoden inleds med datainsamling och urval. Kapitlet presenterar även respondenternas svar och en bearbetning av datainsamling. Kapitlet kommer även belysa trovärdighet, vetenskapliga krav och avslutas med etiska principer och överväganden.

3.1 Vetenskaplig metod

I detta avsnittet kommer den vetenskapliga metoden presenteras. Avsnittet inleds med en redogörelse för studiens vetenskapsansats och forskningsmetod, metoden som har använts i denna studie är en kvalitativ forskningsmetod. Avsnittet avslutas med litteratursökning som belyser val av tidigare forskning för studien.

3.1.1 Vetenskapligansats

Syftet med studien är som tidigare nämnt att undersöka om pandemin har påverkat revisorernas arbetsprocess och vilka digitala verktyg som har använts. För att kunna besvara frågeställningen och uppfylla syftet med studien används både en vetenskaplig och empirisk metod. I den vetenskapliga metoden används forskningsansatserna induktion och deduktion. Den induktiva forskningsansatsen går ut på att man utgår från det man har åskådat och drar sedan en slutsats. Detta innebär att slutsatserna som dras är baserade på empirisk datainsamling. Deduktiva forskningsansatser däremot är baserade på teorier det vill säga insamling av flera teorier som anses vara trovärdiga och utifrån det dra slutsatser. Både forskningsansatserna har sina nackdelar, induktion exempelvis utgår från observationer och har ingen framtidssyn. En deduktiv forskningsansats kan ha en logisk konklusion trots att det kan finnas en osann premiss (Alvesson & Sköldberg, 2017). En kombination av induktiv och deduktiv forskningsansats är abduktion som då innebär att ansatsen baseras på både teorier och observationer. Detta innebär att empirisk datainsamling som exempelvis intervjuer kompletteras med tidigare forskning och teorier för att styrka forskningen. Men även att testa teorier praktiskt genom exempelvis observationer (Alvesson & Sköldberg, 2017).

För att undersöka om pandemin har påverkat revisorernas arbetsprocess och vilka digitala verktyg som har använts är det svårt att endast använda sig av induktiv eller deduktiv forskningsansats. Detta på grund av att ämnet bland annat är aktuellt vilket blir svårt att endast finna svar i tidigare forskning eller teorier. Men även att det är individuellt för varje revisor och revisionsföretag. Med den anledningen blir det därför inte möjligt att endast använda sig av en deduktiv forskningsansats. Enligt Alvehus (2014) kan en studie inte vara fri från teorier då det inte blir korrekt, det bör finnas en teoretisk uppfattning till undersökningarna. På grund av detta kan man inte endast använda sig av en induktiv forskningsansats. Detta betyder att den mest lämpade forskningsansatsen i studien är abduktion då det är en kombination av både ansatserna som då kompletterar varandra. Studien bygger på insamling av data genom intervjuer av revisorer med koppling till olika teorier och modeller. Respondenternas svar tillämpas bland annat i den sammanfattade modellen i litteraturgenomgången. Anledningen till varför just abduktiv ansats passar in i denna studie är för att studien baseras på teorier med inskaffad förståelse som sedan tillämpas på genomförda kvalitativa metoder. Först skapas en förståelse för teorierna

sedan genomförs intervjuerna och till slut studeras de bakomliggande orsakerna. Detta innebär en koppling mellan teorier och intervjuer vilket kompletterar varandra och resulterar till en abduktiv ansats.

3.1.2 Forskningsstrategi

För att besvara frågeställningen och uppfylla syftet med studien är en kvalitativ metod mest relevant då intervjuer har en stor betydelse i studien. Detta för att ta reda på vad revisorerna har fått uppleva under pandemin och hur det har påverkat deras arbetsprocess. En kvalitativ studie är en insamling av information om människors åsikter, upplevelser, uppfattning med mera. Studien är alltså inte numerisk utan har sitt fokus på respondenternas beskrivande synsätt och tolkning av upplevelser om området som undersöks (Bell & Bryman, 2017). För att få reda på vilka hinder och lösningar som har uppstått under pandemin och vilka digitala verktyg som har använts som stöd krävs en kvalitativ studie. Det är en relevant metod då forskarna är ute efter revisorns uppfattning och upplevelse och inte numerisk tolkning (Bell & Bryman, 2017). Intervjuer ger en klar uppfattning av revisorernas upplevelse av pandemin och vilka hinder de har fått möta. Detta i samband med teorierna som tillämpats i studien ger en djup uppfattning av studiens syfte.

3.2 Empirisk metod

Empirisk metod kännetecknar den metod som forskarna valt att använda för att samla in och analysera data. Inom följande kapitel motiveras metodval av intervjuer, samt val av respondenter. Vidare beskrivs det hur data från intervjuer har bearbetats och sedan trovärdigheten inom studien. Till sist presenteras etniska principer och överväganden.

3.2.1 Forskningsintervjuer som datainsamlingsmetod

Datainsamling i form av forskningsintervjuer användes för att skapa empiriskt material och analyserades sedan utifrån teorierna som nämns i litteraturgenomgången. Studien syftar till att undersöka effekterna som pandemin haft på revisionsprocessen och vilka digitala verktyg som använts under processen. Intervjuerna utfördes därför med ett antal olika revisorer då forskarna ansåg att revisorer är relevant som primärkälla för studiens datainsamling. Ett antal olika revisorer kontaktades per mail med information om studien.

syfte och förfrågan om att få utföra intervjuer med dem. Vidare resulterade förfrågningarna i intervjuer med totalt sex revisorer.

Forskningsintervjuer är en typ av datainsamlingsmetod som använder människors svar på forskningsfrågor som datakälla. Metoden lägger sitt fokus på *självrapporering*, vilket betyder att forskarna fokuserar på vad människor säger och vilka åsikter dem har (Denscombe, 2016). Genom att utföra intervjuer med olika individer inom samma bransch så har forskarna kunnat bilda sig en djupare förståelse för forskningsområdet genom att sammanställa uppfattningar och känslor utifrån olika individers perspektiv och upplevelser (Ahrne & Svensson, 2015). För att uppnå studiens syfte och skapa en uppfattning om hur pandemin påverkan på revisionsprocessen så har intervjuer varit relevant. Intervjuerna gjorde det möjligt för forskarna att direkt kommunicera med olika revisorer och få höra deras personliga åsikter och uppfattningar om situationen. Uppfattningar om vilka konsekvenser som pandemin haft och vilka digitala verktyg som varit användbara inom tiden.

Det finns både för- och nackdelar med att använda intervjuer som forskningsmetod. Intervjuer är en av de vanligaste metoderna och är på många sätt ett mycket användbart verktyg. En fördel med forskningsintervjuer är att forskarna på väldigt kort tid kan få höra olika personers reflektioner utifrån olika perspektiv (Ahrne & Svensson, 2015). Den intervjuade kan dela med sig av hur den gör saker i praktiken eller vilka rutiner som de har. Inom denna studie har revisorer hörts gällande pandemins påverkan på deras arbetsprocess och hur dem arbetet i denna situationen med hjälp av olika digitala verktyg. En nackdel med att använda intervjuer som metod är att det kan uppstå problem med vad en utsaga egentligen betyder. Forskarna kan inte ta förgivet att den intervjuade gör vad den säger och därmed speglar sig personens handling på datainsamlingen. Vidare är det inte heller säkert att forskaren tolkar det den intervjuade säger rätt. Utsagan kanske har en helt annan betydelse än vad forskaren tolkat under intervjun (Ahrne & Svensson, 2015). En annan nackdel är intervju effekten som kan uppstå om den intervjuade svarar som den tror intervjuaren vill (Denscombe, 2016). Denna tendens kunde undvikas då forskarna genomförde intervjun med att ställa öppna frågor och hela tiden undvek att uttrycka personliga tankar kring ämnet.

Datainsamlingen genomfördes genom semistrukturerade intervjuer vilket betydde att forskarna förberedde färdiga ämnen och frågor som skulle besvaras. Under semistrukturerade intervjuer kan intervjuaren dock vara flexibel med ordningsföljden och låter den intervjuade tala fritt och utveckla sina svar angående ämnet. Fördelen med denna typ av intervjuform är att det redan innan finns en färdig mal för ämnen och frågor som ska tas upp men att strukturen kan ändras genom intervjuens gång. Intervjuaren har möjlighet att ställa följdfrågor och få igång en diskussion om ämnet (Denscombe, 2016). På grund av den nuvarande pandemin uteslöts personliga intervjuer då det inte var lämpligt att åka runt och intervju ett antal olika revisorer personligen. Forskarna fick istället genomföra internetbaserade intervjuer genom plattformen Zoom.

3.2.2 Urval

En undersökning har oftast i syfte att utreda hur en viss grupp av människor eller företag uppfattar ett visst fenomen. Är denna grupp av människor väldigt stor så är det omöjligt att höra alla inkluderade. Det är därför lämpligt för forskarna att göra ett urval ur målpopulationen för att kunna dra slutsatser om målpopulationens uppfattning om forskningsämnet (Christensen, 2010). Det finns två tillvägagångssätt för att göra sitt urval, antingen genom sannolikhetsurval eller icke-sannolikhetsurval. Sannolikhetsurval implementeras då respondenterna väljs ut slumpmässigt och icke-sannolikhetsurval tvärt om när forskaren har en viss bestämmanderätt inom urvalsprocessen (Denscombe, 2016).

Forskarna har valt implementera icke-sannolikhetsurval i samband med att studiens respondenter finnas. Det finns olika typer av icke-sannolikhetsurval och några är exempelvis experturval, strategiskt urval, snöbollsurval och kamraturval. Experturval går ut på att forskarna väljer ur respondenter utifrån vilken kunskap de har om forskningsämnet. När forskarna själva bestämmer över vem som ska vara med i urvalen handlar det om ett strategiskt urval. Snöbollsurval är en process där urvalet växer genom att en person hänvisar till en annan person. Kamraturval går ut på att forskarna väljer ut individer från sin bekantskap (Denscombe, 2016).

Inom denna studie har endast revisorer valts att intervjuas eftersom de innefattar kunskap som icke-revisorer normalt sätt inte skulle ha om revisionsprocessen. Forskarna valde att kontakta en rad olika revisorer i hopp om att få utföra intervjuer med dem. Utifrån dessa

olika urvalsexempel kan det konstateras att urvalet skett genom en kombination av de olika tillvägagångssätten. Vissa revisorer önskades och kontaktades direkt av forskarna med en förfråga vilket ledde till att ett fåtal respondenter hittades. Andra respondenter hittades genom forskarnas kontakter i sin tur hade kontakter som visade sig vara lämpliga för studien och som kunde tänka sig intervjuas. Studiens urval resulterade i totalt sex respondenter som alla är revisorer och som intervjuades av forskarna. Dessa respondenter intervjuades för att studiens forskningsfrågor angående pandemins påverkan på revisionsprocessen och de digitala verktyg som användning skulle kunna besvaras. Respondenterna kommer att benämnas inom nästkommande avsnitt som; A, B, C, D, E, och F.

3.2.3 Respondenter

Studiens målgrupp var revisorer verksamma under Covid-19 pandemin. Alla respondenter är revisorer men arbetar dock inom olika revisionsbyråer. Respondent A är revisor på företaget EY och har arbetat inom branschen under tio år och varit auktoriserad revisor sedan fem år tillbaka. Respondent B är revisor på företaget BDO sedan två år tillbaka och kommer förhoppningsvis bli befogad senior inom ett par månader. Respondent C har arbetat inom branschen under tio år och är nu auktoriserad revisor inom företaget Mazars. Respondent D är nybliven revisor sedan en månad tillbaka på företaget Frejs Revisorer AB. Respondent E har varit revisor i 8 år och jobbar nu på PwC. Respondent F, som är den sista respondenten för studien är revisor på företaget EY och har arbetet som revisor i ett par år.

Tabell 1

Respondenter

	Arbetsplats	Verksam revisor	Tid	Plattform
Respondent A	EY	5 år	29 min	Zoom
Respondent B	BDO	2 år	45 min	Zoom
Respondent C	Mazars	10 år	37 min	Zoom
Respondent D	Frejs Revisorer AB	1 mån	35 min	Zoom
Respondent E	PwC	8 år	32 min	Zoom
Respondent F	EY	4 år	28 min	Zoom

3.2.4 Informationsbearbetning av intervjuer

Det kan uppstå svårigheter med kvalitativa data då den är otymplig och innefattar ett stort datamaterial i form av beskrivningar. För att ta sig fram analytiskt i den stora mängden datamaterial är det viktigt att ett noggrant arbete görs för att undvika svårigheter (Bryman & Bell, 2017). Efter att studiens intervjuer genomförts påbörjades bearbetningen av den insamlade empirin. Forskarna började med att transkribera samtliga ljudinspelningar från intervjuerna, vilket betyder att intervjuerna skrivs ner i text (Bryman & Bell, 2017). Inspelning av intervjuer samt transkribering har sina fördelar då forskarna har möjlighet att spola tillbaka och lyssna på de inspelade materialet flera gånger. Genom att lyssna och skriva ner allt så minskar risken för missförstånd och att intervjuaren glömmet bort vad respondenten sagt (Bryman & Bell, 2017).

I nästa steg av bearbetningen sammanställdes empirin från intervjuerna genom en så kalla öppen kodning (Bryman & Bell, 2017). Kodningen gick till genom att forskarna bröt ner det insamlade materialet till vad som ansågs vara relevant och mindre relevant för studiet för att sedan sammanställa och jämföra olika delar av materialet. Enligt Bryman och Bell (2017) är den selektiva kodningen ett sätt att sammanställa materialet i olika kärnkategorier. Forskarna valde att kategorisera materialet i samma ordning som den framtagna forsknings modellen (se modell 1) och intervjuguide. Kategoriseringen sker efter Covid-19, digitalisering och sist revisionsprocess, precis som ovan nämnt. Denna typ av kodning underlättar analysarbetet av stora mängder material då det empiriska materialet kategoriseras på ett relevant sätt för studien (Bryman & Bell, 2017).

Tabell 2

Kategorisering av empiriskt material

Forsknings modell	Intervjuguide	Empiriskt material
Covid-19	Fråga 2–7	Covid-19
Digitalisering	Fråga 8–15	Digitalisering/TAM
Revisionsprocess	Fråga 16–24	Revisionsprocess

3.2.5 Trovärdighet

Inom kvalitativa studier tar man hänsyn till trovärdighet och tillförlitlighet istället för att använda sig av begreppet validitet och reliabilitet som är vanligt förekommande inom kvantitativa studier (Denscombe, 2016). Anledningen till forskare använder sig av begreppet trovärdighet istället för validitet är för att det inte alltid går att visa att data inom kvalitativ forskning är exakt och träffsäker (Denscombe, 2016). Inom kvalitativa forskning bygger trovärdigheten på hur bra respondenternas svar över stämmer med verkligheten, det vill säga hur korrekt det insamlade datamaterialet är. (Denscombe, 2016) skriver att det inte är möjligt att upprepa samma kvalitet på data genom att upprepa forskningen. Först och främst är det inte möjligt att kopiera en social inramning då tiden förändrar viktiga faktorer och möjligheten till att samla ihop motsvarande människor inom samma sociala miljö är svår. Vidare har forskare har en tendens att komma nära insamling och analys av data och då är möjligheten för en annan forskare att producera fram identiska resultat och slutsatser liten.

För att studiens ska få en så hög validitet som möjligt så har forskarna påbörjat studien genom att samla in empiriska data som fungerar som en solid grund för de databaserade slutsatserna, vilket bidrar till ökad trovärdighet (Denscombe, 2016). Forskarnas har även valt att intervjua revisorer inom olika företag för att se om respondenterna i fråga gav samma svar och på så sätt uppnå ett så trovärdigt resultat som möjligt. En intervjuguide (se bilaga 1) användes vid samtliga intervjuer och respondenternas svar kompletterade varandra och likheter kunde konstateras av forskarna. Ahrne och Svensson (2015) beskriver hur trovärdigheten ökar genom transparensen i en kvalitativ studie. Genom att ta fram en genomtänkt och tydlig intervjuguide samt ställa följdfrågor så är det sannolikt att inga missförstånd uppstår under intervjun och att respondenterna talar sanning (Ahrne och Svensson, 2015). Forskarna utformade intervjuguiden utifrån studiens modell som i sin tur grundat sig i den data som finns under litteraturgenomgången.

3.2.6 Etiska principer och överväganden

Inom företagsekonomisk forskning är den vanligt förekommande med etiska diskussioner eftersom etiska problem förekommer. Frågor som beaktar värderingarnas roll inom forskningsprocessen kan handla om hur man behandlar de individer som studerats och vilka aktiviteter som bör eller inte bör förekomma tillsammans med individerna. Några

exempel på etiska principer är följande: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitets- och anonymitetskravet och nyttjandeskravet (Bell & Bryman, 2017). Informationskravet går ut på att forskarna ska informera inblandade individer om bland annat forskningen syfte. Individerna ska informeras om vilka moment som ingår inom undersökningen. Samtyckeskravet innebär att respondenterna förstår att dess medverkan är frivillig och att de får avbryta deltagandet när de vill. När det kommer till konfidentialitets- och anonymitetskravet gäller det att uppgifter om respondenterna behålls anonyma. Personuppgifter ska behandlas med konfidentialitet och bör förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem. Endast relevant information för studiens ändamål kommer att klargöras, så som respondenternas yrkesroll samt typ av arbetsplats. Anledningen till att anonymitet för respondenter är så viktigt är för att de ska känna sig fri att uttrycka sig och bidra till studien utan att känna sig begränsade. Den fjärde principen är nyttjandeskravet vilket belyser vikten av att information om en individ som samlats in inom forskningsprocessen endast får användas till studiens ändamål. Vidare finns även värderingar om att forskarna inte får vilseleda eller på något sätt ge falsk information till deltagande individer som studien. Forskarna ska beakta värderingar på ett sådant sätt som inte gör att respondenterna inte på något sätt tar skada av studien (Bell & Bryman, 2017).

4. Resultat av insamlad empiri

Detta kapitlet belyser studiens empiriska datainsamling som har genomförts genom intervjuer. Respondenternas svar kommer i detta kapitel ha sin koppling till modellen i studiens teorianvändning. Eftersom intervjuerna är anonyma namnges respondenterna A, B, C, D, E och F.

4.1 Covid-19

Samtliga respondenter har en liknande upplevelse av pandemin Covid-19, alla respondenter har fått jobba hemifrån antingen under en begränsad period eller under en längre tid. Under intervjuerna ställdes respondenterna frågan om hur pandemin påverkat de som revisorer. Respondent A påpekar att den största påverkan varit att jobba spritt, de flesta kollegorna jobbar hemifrån vilket gör jobbet till ett distansjobb. Dessutom hålls många möten på distans och inte fysiskt som förr. Möten hålls via digitala kommunikationsplattformar såsom *Zoom* och *Teams*. Respondent B svarar att hen

påverkats en hel del då jobbet hemifrån har påverkat den sociala delen. Respondent B träffar varken sina kollegor eller kunder fysiskt vilket känns tråkigt och utmanande. Anställda har uppmanats att inte åka ut till sina kunder och istället möts de digitalt. Respondent C konstaterar att hen också jobbar hemifrån och att kunderna upplevs ha det svårt under pandemin. Däremot upplever både respondent D och E att de inte har påverkats så mycket förutom att det har blivit en omväxling till att jobbet sker digitalt istället. Respondent F berättar att de anställda på företaget centralt jobbar hemifrån men att de även får jobba på plats till en viss mån. Själv väljer respondent F att helt och hållet jobba hemifrån och deltar digitalt inom alla möten vid *Teams*. Dock pointerar respondent F att all kundkontakt inom företaget sker digitalt.

Restriktionerna har påverkat respondent A, B och E både positivt och negativt. Respondent A berättar att vissa upplever det som negativt att jobba hemifrån medan andra upplever det positivt då de känner att det är effektivare att jobba hemifrån. Respondent A konstaterar följande:

''Beror på vilket perspektiv man har. Vissa jobbar bättre hemma medan andra jobbar sämre. '' –Respondent A

Däremot påpekar respondent A även att det varken kan vara positivt eller negativt då aspekterna tar ut varandra då vissa känner att de vill jobba på distans medan andra känner att det är bättre att jobba på arbetsplatsen. Respondent B betonar att pandemin har en positiv påverkan då de arbetar mer digitalt och att kunderna även lärt sig att bli mer digitala. Det används inte lika många pärmar som förr då de ersatts av digitala underlag. På arbetsplatsen blev anställda tvungna att använda sig av kommunikationsplattformen *Teams* för att kunna kommunicera digitalt vilket har medfört till att arbetet blivit mer effektivt och hållbart. Det negativa har däremot varit att de tappat den sociala förmågan då respondenterna varken träffar kunder och kollegor. Respondent B påpekar att de fått många nyanställda under året och kollegorna på grund av pandemin inte kunnat lära känna varandra och skapa en relation. Inom branschen är det väldigt viktigt med kundrelationer men också med relationer mellan kollegor för att kunna leverera med kvalité och proaktivitet. På grund av pandemin har individer inte kunnat ta vara på relationer vilket är en förlust för alla inblandade. Respondent E upplever både för och

nackdelar med det förändrade mötessättet. Hen påpekar att möten i sig blivit mer effektiva men att relationsbyggnaden som uppstår när ett fysiskt möte äger rum däremot försvinner.

Restriktionerna har påverkat respondent C negativt då hen påpekar att många kollegor mår dåligt av att jobba hemifrån. Det upplevdes något positivt i början då det uppstod mindre resetid men sedan konstaterade respondent C under intervjun följande:

”Man har ätits upp av ensamhet.” – Respondent C

Respondent D känner tvärtom, restriktionerna på arbetsplatsen har inte påverkat de väsentligt mycket mer än att de inte sitter allt för många ihop under lunchen eller under fikan. Respondent F pointerar nackdelen distansarbetet haft på kollegorna inom företaget då samarbetet och den sociala sammanhållningen inte fungerar som förut. Hen konstaterar följande:

”Den sociala sammanhållningen fungerar mindre bra. Man ser inte varandra och jag tycker att det är jätteviktigt att hålla koll på varandra och se till så att alla mår bra. Samarbetet går även mindre bra till skillnad från innan pandemin då man satt tillsammans och kunde slänga ut en fråga kontra att man behöver ta kontakt med någon.” – Respondent F

Det som fungerar mindre bra på arbetsplatsen på grund av pandemin har enligt respondent A varit att distansarbetet nästan ett år efter pandemins utbrott inneburit att kollegorna glidit isär till skillnad från när de mötes fysiskt dagligen. Konsekvensen blir att gruppkänslan för tjänstemän minskar vilket kontoret jobbar med att förhindra. Respondent A påstår dock att det är väldigt svårt att förhindra då de varit tvungna att ta avstånd från varandra. Kundrelationer och relationer med kollegorna är det som fungerar mindre bra på grund av pandemin enligt både respondent B och E. Respondent C känner ungefär på samma sätt då hen påpekar att glädjen försvinner mer och mer. Sammanhållningen under fikapauserna är viktig enligt respondent C. Respondent D uttrycker att hen inte jobbat så mycket innan pandemin bröt ut vilket gör det svårt för hen att jämföra arbetssättet med hur det var sedan tidigare. Dock påpekar hen att digitaliseringen hjälpt ganska mycket då det inte hade varit en lika säker arbetsmiljö om

de anställda var tvungna att jobba på plats för att kunna utföra sitt arbete. Det har enligt respondent E inte varit säker om alla möten hade skett fysiskt med exempelvis kunder som bland annat kommer in och lämnar in underlag. Respondent F tror på en förändrad arbetsrutin i framtiden då pandemin visat att revisors arbete till en viss del kan ske på distans medan kundmötena upplevs bättre fysiskt. Respondent F får frågan om hur hen hoppas på att arbetet kommer att se ut efter pandemin så konstaterar respondent F följande:

”Absolut inte som förut. Jag vill gärna jobba hemma ett par dagar i veckan, men det är viktigt att vara på plats också men inte heltid. Jag tror att det generellt är så i samhället. Arbetslivet kommer inte att se ut som det gjorde förut. Men jag hoppas att kungamötena kommer att återgå och ske fysiskt.”

-Respondent F

Vidare ställs frågan om revisorerna är oroliga att det upptäcks nya smidiga metoder i form av data som gör jobbet och istället ersätter revisorer. Respondent A svarar nej på frågan och konstaterar att de arbetar löpande med nya metoder för att effektivisera arbetet kring revision och redovisning. Detta har alltså varit ett pågående arbete redan innan covid-19. Respondent A fortsätter med att säga att det är positivt då pandemin även sätter detta arbete på kundens agenda då det i normala fall hade varit de som drivit digitaliseringen av kunders verksamheter i viss mån. På samma sätt känner även respondent B, C, E och F då de påpekar att de inte är oroliga att revisorsrollen kommer försvinna på grund av automatiserade metoder. Det skulle snarare hjälpa revisorerna att ägna mer tid åt väsentliga arbetsuppgifter och kommunikation med kunderna. Respondent D lägger till att metoderna effektiviserar deras arbete detta innebär att det absolut inte anses som ett hot.

Samtliga respondenter svarar under intervjun att de inte har känt sig oroliga att förlora sitt jobb på grund av pandemin. Respondent B berättar att de inte bara arbetar med kunder som det går bra för utan även med företag som det går dåligt för också. De har exempelvis hjälpt till med omställningsstöd för företag som har påverkats av pandemin. Respondent D lägger till att hen inte känner oro att förlora jobbet men att det dock har varit svårare att få jobb för många nyexaminerade då många bolag har anställningsstopp under pandemin. Respondent F berättar att hen inte upplevt någon oro för arbetet under

pandemin men att det varit en utmaning att handskas med förändringarna. Respondent F konstaterar följande:

”Mindre kontakt med kund har varit negativt. Revisorerna har inte kunnat komma ut till kunderna. Det stället krav på revisorerna och det är en utmaning att arbeta digitalt när man inte är på samma plats inom teamet också.” Respondent F

4.2 Digitalisering och Technology Acceptance model (TAM)

Under intervjuens gång berättade respondenterna vilka digitala verktyg som har använts under pandemin. Respondent A påpekar att det använts digitala verktyg även före pandemin då man vill digitalisera processen både för revisorerna men också för kunderna för att kunna effektivisera arbetet och lägga ner mer tid på viktigare arbetsuppgifter som kräver människotänkande. Respondent A konstaterar följande:

”Det mesta av våra system är digitala då vi använder väldigt lite papper”
– Respondent A

I revisionsbyrån nämner respondent A att de har sitt egenutvecklade revisionsprogram nämligen Canvas som även är det största digitala verktyget. De använder dessutom digitala boksluts och skatteprogram. Utöver det är Officepaketet en stor resurs. Det finns inga nya digitala verktyg som har använts under pandemin utan systemen har redan funnits. Däremot finns det några digitala verktyg som underlättar revisionsprocessen under pandemin och de är de egenutvecklade analysverktygen de har men samt Canvas.

Respondent B berättar att digitala verktyg som används inom arbetet är bland annat *Fortnox*, *APT* och *Teams*. Under pandemin används samma digitala verktyg, det utvecklades alltså inga nya digitala verktyg under pandemin utan de som redan funnits används mer än förr. Kommunikationsplattformen Teams har underlättat för de i revisionsprocessen under pandemin då det har varit lösningen till digitala möten. Det är genom teams de har kunnat kommunicera med sina kunder och kollegor. Fördelen med digitaliseringen inom revisionsprocessen är planeringsmöten och avstämningar berättar respondent B. Att ha möten digitalt skapar inga hinder. Respondent B fortsätter att berätta

att fördelen med digitalisering under pandemin är att det både är effektivt och flexibelt då de har lärt sig att leverera deras tjänster oavsett vart de befinner sig. De är inte beroende av kontoret, det funkar att utföra tjänsterna på distans. Nackdelen med digitaliseringen under pandemin däremot som även är ett hinder i arbetsprocessen är att fråga om hjälp då revisorer måste förhålla sig till lagar och regler. Det kan uppstå funderingar och otydligheter som de hade behövt hjälp med under arbetstid, när man inte jobbar tillsammans med kollegorna blir det svårt att fråga. Dessutom är det även en utmaning att lära upp nyanställda via digitala verktyg.

Respondent C använder sig av de digitala verktygen *Excel*, *Hogia TA*, *Skype* och *Teams*. Dessa digitala verktyg används mer under pandemin, speciellt Teams. Arbetet var digitaliserade till en viss del långt före pandemin men nu påstår respondent C att de digitala verktyg används som tidigare nämnt oftare. Exempelvis för digitala möten och även för digitala påskrifter via programmet *Penneo*. Det som underlättar arbetet är att det är möjligt att dela skärm via teams då man kan visa olika dokument och underlag för samtliga oavsett vart de befinner sig. Respondent C berättar att de både har fysiska och digitala möten, de digitala mötena leder till att de sparar eftersom de slipper åka till arbetsplatsen. Nackdelen med digitaliseringen enligt respondent C är att man träffas mindre än förr, det som sägs under lunchen och fikan är viktigt men det har försvunnit under pandemin.

Respondent D använder olika digitala verktyg inom arbetet, bland annat *Visma* och *Capego*. Det finns inga nya digitala verktyg som har upptäckts under pandemin men de befintliga digitala verktygen som användes före pandemin har underlättat arbetet hemifrån. Digitaliseringen i revisionsprocessen har varit till stor fördel genom att de kan slå ihop alla transaktioner i en så kallad SIE-fil berättar respondent D. Filen innehåller alla poster som bolaget samlat in under året och som i nästa steg importeras till de digitala verktygen för att granskas. Detta är bra då materialet lagras digitalt istället för att ha de på massa papper. Alla möten sker via antingen teams eller zoom. Fördelen med detta är enligt respondent D att man kan jobba ostört då det inte sker avbrott i flödet.

Respondent E kunde inte berätta vilka digitala verktyg som används på grund av sekretess. Men hen påpekar att det är interna system som förenklar kommunikationen

mellan revisorn och kunden. Det finns dock inga nya digitala verktyg som används förutom Teams för att underlätta kommunikationen vid framförallt möten. Respondent E anser att kommunikationsplattformen Teams har varit en stor fördel då det både sparas tid och revisorerna slipper tänka på att ta sig till ställen vilket är flexibelt.

Precis som tidigare respondenter konstaterar respondent F att Teams varit ett digitalt verktyg som underlättat arbetet under pandemins gång. Teams används inte bara mellan kollegor utan även i kommunikationen med kunderna. Revisorerna på företaget använder sig även av egenutvecklade system som sedan tidigare varit digitaliserade. Respondent F berättar att det inte tagits fram nya digitala verktyg under pandemin men konstaterar dock att de redan befintliga verktygen används mer och på ett annat sätt än förut. De interna, egenutvecklade verktygen som sedan tidigare varit digitaliserade och som används inom företaget används frekvent av revisorerna och underlättar arbetet. De har exempelvis digitala *SharePoints* som används för att ladda upp material och dela med varandra. Under pandemin konstaterar respondent F att de digitala verktygen använts på ett annat sätt än tidigare då verktygen används för att dela fler dokument med varandra på distans och för att kommunicera med varandra istället för att som tidigare kommunicera med varandra fysiskt. Respondent F konstaterar att digitaliseringen både har positiva och negativa aspekter som påverkar revisorer olika mycket. Respondent F konstaterar bland annat att det tack vare digitaliseringen är möjligt att arbetet hur, när och var som helst då allt sker digitalt och pointerar följande:

”Jag är en pappersmänniska och älskar när saker är på papper. Fördelen med det digitaliserade är att allting finns där oavsett vart man befinner sig. Man kan jobba hur, när och var som helst. Det är fördelaktigt men det finns alltid nackdelar med det. Det finns inte samma gräns med när man har fritid och när man har arbetstid.” – Respondent F

4.3 Revisionsprocessen

Enligt revisorerna som intervjuades under studiens gång har många revisorer gått över till digitala möten och distansjobb sedan covid-19 krisen infann sig. Samtliga respondenter svarar att den största förändringen inom dess arbetsprocess är omväxlingen från fysiska möten till digitala möten. Respondenterna använder sig av olika digitala verktyg för att

kunna genomföra möten och för att samtidigt minimerar risken för smittspridning. Samtliga respondenter påpekar att de flesta möten sker digitalt. Respondent A har fortfarande ett fåtal fysiska avstämningar på arbetsplatsen men det har däremot minskat kraftigt sedan pandemin började. Respondent A påpekar även att den största påverkan skett på projektledning och dem flesta avstämningar då det numera sker genom samtal via Teams eller telefon. Respondenterna upplever distansarbetet på olika sätt och respondent A konstaterar följande:

''Flertalet mindre avstämningar innebär att det blir en tidstjuv i förhållande till tidigare sättet att jobba på'' –Respondent A

Respondent A berättar under intervjun att det har varit lite utmanande med omväxling till en digital livsstil eftersom man förlorar det sociala livet. Kontoren har öppet som vanligt men personalen blir starkt uppmanade att jobba hemifrån vilket kan kännas jobbigt då respondent A konstaterar att det uppstår en obalans mellan privat och arbetsliv.

Däremot anser respondent C att det inte uppstått en stor förändring förutom omväxlingen till det digitala arbetssättet. Hen påpekar dock att det var bra i början då det var skönt att jobba hemifrån men att det efter en viss tid blev det tråkigt och hen började sakna sina kollegor och sin arbetsplats. Respondent C berättar att hen vill komma bort från sitt hem och skilja mellan privatliv och arbetslivet. Respondent C konstaterar följande:

''Inget direkt i just revisionsprocessen mer än att möte ofta hålls digitala nu'' –Respondent C

4.3.1 Planera

Alla respondenter påpekar att planeringsfasen är den grundläggande fasen som spelar en stor och viktig roll inom revisionsprocessen. Detta på grund av att planeringsfasen är det första steget inom revisionsprocessen som sätter fart på arbetet. Enligt respondent A har planeringsfasen inte påverkats på grund av pandemin förutom att planeringen och informationsinsamlingen sker digitalt. Däremot känner respondent B att pandemin påverkat planeringen med kunderna. Under pandemin minskade kundmöten och de flesta möten fick antingen bli kortare, det vill säga tidsbegränsade eller ske via digitala verktyg.

Att ha sina möten på det sättet påverkar planeringen lite påstås respondent B eftersom det inte blir en lika djup och noggrann planering, detta på grund av att man inte får chansen att fokusera lika mycket som man gör vid en fysisk träff.

Både respondent C och E upplever att planeringsfasen inte har påverkats av pandemin. De anser att det inte uppstår en större skillnad att planera hemifrån istället från kontoret. Dessutom påpekar de att de erhåller information om verksamheter inom planeringsfasen precis som de alltid gjort, rutinerna är alltså oförändrade. Utöver det utförs även riskbedömningen på samma sätt som förut. Respondent E konstaterar följande:

”Jag upplever inte något särskild skillnad på planeringsfasen före och efter pandemin” – Respondent E

Respondent D konstaterar att planeringsfasen underlättats under pandemin på så sätt har tid besparats. Tiden som tidigare sattes på att åka till kunderna för fysiska möten byttes ut mot mer tid för planering och andra arbetsuppgifter. Att analysera risker och göra bedömningar sker på samma sätt som förr konstaterar respondent F och känner därför ingen större skillnad avseende planeringsfasen före och efter pandemin.

4.3.2 Granska

Respondent A betonar att granskningsmetoden inte har ändrats eller påverkats särskilt mycket på grund av specifikt pandemin och pointerar att granskningsmetoden ständigt utvecklas bortsett från pandemin. Det som har ändrats och direkt påverkats är den så kallade ’remote-inventeringar’ som då innebär att de har fått koppla upp sig via teams eller zoom för att inventera. Innan pandemin fick de åka ut till lager för att utföra granskningen, nu får de istället koppla upp sig på de digitala verktygen teams eller zoom för att kunna utföra granskningen, dessutom påpekar respondent A att det inte finns undantag till att inte inventera. Även respondent B anser att pandemin påverkat inventeringen och att utmaningen blir att man måste utföra inventeringen av kundernas varulager med avstånd från kunderna. Respondent C berättar att granskningsarbetet inte påverkats direkt mer än att möten och informationsinsamlingen inte kan ske fysiskt längre. Respondent C tycker att det utvinns mer information vid fysiska möten och pointerar följande:

”Möten och informationsinsamlingen har påverkats. Vi har inga fysiska kundmöten som förr vilket påverkar mig lite då det känns tråkigt och man får ut mer av en fysisk träff. Informationssamlingen blir bättre med fysiska träffar för att man får ut mer information som sagt.” – Respondent C

Respondent D och E anser inte att granskningen har påverkats av pandemin. Granskningen sker på samma sätt som förut. Respondent D svarade att distansarbetet bidragit till mer tid för granskning. Hen uttrycker sig positivt över det och påpekar att mindre tid för handpåläggning innebär att de kan lägga ner tid på andra arbetsuppgifter. Tiden det tar respondent D att åka till sina kunder för exempelvis inventering av varulager sparas och kan användas till ännu mer granskning. Respondent F uttrycker däremot sitt missnöje och förklarar under intervjun att revisorerna inte kunnat åka ut till kunderna vilket bidragit till mindre kundkontakt. Det ställer därför krav på revisorn och blir en utmaning att utföra all granskning när man inte är på plats. Respondent F pointerar konsekvensen av att inte kunna besöka kunderna personligen på grund av distanseringen enligt följande:

”Granskningsarbetet är mer tidkrävande när man inte är på plats. Det är inte lika lätt att svänga in till kunden och ställa frågor om det man fått.” – Respondent F

4.3.3 Pröva

Respondent A påpekar att prövning är det sista steget i revisionsprocessen vilket resterande respondenter håller med om. Respondent C påpekar att de gör bedömningar i sista steget vilket inte har påverkats av pandemin då bedömningarna utförs som förr. Resterande respondenter nämner även att bedömningarna sker digitalt vilket är bra då det inte skapas några hinder för deras arbete. Samtliga respondenter upplever att de får mer tid att ägna åt prövningarna under pandemin eftersom de sparar tid som de egentligen hade satt på att åka ut till kunderna. Respondent E berättar under intervjun att de utvecklar de digitala systemen ständigt för att det ska bli mer effektivt. Däremot kommer det alltid behövas en människa som sköter prövningen så att allt blir korrekt. Momentet att

kommunicera i prövningsprocessen kan vara lite utmanande nämner respondent C då man kan känna behov av fysisk träff.

5. Diskussion och analys

Detta kapitlet kopplar samman det empiriska resultatet med en tillförande analys för att besvara studiens forskningsfråga. Pandemins påverkan på revisorernas arbetsprocess och digitaliseringen roll har analyserats och identifieras under studiens gång och kommer att diskuteras i detta kapitlet.

5.1 Covid-19

Covid-19 pandemin har resulterat i restriktioner och rekommendationer för att minska smittspridningen. Folkhälsomyndigheten har i och med detta uppmanat människor att distansera sig från varandra. Detta innebär att individer rekommenderas till att arbeta hemifrån om möjligt och istället använda sig av digitala kommunikationsplattformar för att på så sätt begränsas sociala sammankomster (Folkhälsomyndigheten, 2020b). Samtliga respondenter arbetar hemifrån antingen på heltid eller ett par gånger i veckan. Respondent A berättar under intervjun att de jobbar på distans vilket innebär att de följer folkhälsomyndighetens rekommendationer. Dessutom använder de sig av digitala kommunikationsplattformar som en lösning till att distansera sig. Detta har resulterat i att kollegorna jobbar utspritt och glider därför ifrån varandra enligt respondent A. Det är en stor skillnad mellan fysiska och digitala möten, upplevelsen är inte densamma och gruppkänslan som de egentligen jobbar med att förbättra, minskar och har blivit sämre under pandemin. Den insamlade empirin visar på att pandemin påverkat arbetsprocessen både positivt och negativt. Det negativa är att minskningen av fysiska möten leder till ett osocialt arbetsliv då kollegorna inte umgås som förr eller träffar på kunder. Dessutom jobbar inte alla revisorer bättre på distans, det blir en utmaning för dem att jobba hemifrån berättar respondent A. Förutom det konstateras det enligt respondenterna att de inte klarar av att relationsbyggandet med kollegorna försvinner. Det positiva som kommit ur pandemin är däremot att revisorerna sparar tid genom att jobba på distans då de slipper åka till arbetsplatsen och ut till sina kunder. Den sparade tiden sätts istället på övriga arbetsuppgifter inom revisionsprocessen. Utöver det försätter pandemin detta arbete på kundernas agenda då respondent A menar att kunderna lär sig att digitaliseras.

Respondent B och E har påverkats av pandemin när det kommer till den sociala aspekten. Revisorerna träffar varken kollegor eller kunder fysiskt vilket upplevs tråkigt berättar respondent E. Både respondenternas arbetsplatser följer folkhälsomyndighetens rekommendationer om att uppmana anställda till att jobba hemifrån i den mån det kan (Folkhälsomyndigheten, 2020b). Även respondent B anser att det uppstått både en positiv och negativ påverkan. Det positiva är att både revisorerna och kunderna blivit mer digitala, kunderna lämnar in digitala underlag och då slipper revisorerna erhålla underlagen i pappersform. Det negativa är att de förlorat den sociala förmågan då de som tidigare nämnt inte har fysiska träffar vilket innebär att arbetsprocessen påverkas negativt som svar på forskningsfrågan. Detta har resulterat i att kollegorna inte har kunnat lära känna nyanställda på kontoret fullt ut och skapa relationer med dem. Både respondenterna är inte oroliga över att det möjligtvis kan upptäckas smidiga metoder i form av data som gör jobbet själv och ersätter revisorer. Respondenterna B och E påpekar att det bara hade blivit bättre och mer effektivt med nya smidiga metoder då det hade hjälpt dem att spara tid och ägna det åt andra väsentliga arbetsuppgifter samt kommunikation med kunderna.

Respondent C påverkas negativt av pandemin och påpekar även att kunderna upplevs ha det svårt. Kunderna påverkas bland annat på grund av att vissa inte klarar av att täcka kostnaderna för organisationen och blir tvungna att stänga ner som resultat av denna pandemi. Respondent C fortsätter med att berätta att det känns ensamt att jobba hemifrån. Respondent D känner däremot tvärtom, det vill säga att hen inte påverkats mycket av pandemin som revisor förutom att det har uppstått en digital omställning. Däremot har respondent D inte jobbat så mycket innan Covid-19 utbrottet vilket gör det svårt att jämföra. Trots detta påpekar hen att digitaliseringen har räddat arbetsprocessen under pandemin eftersom de kan utföra arbetsuppgifterna både fysiskt och digitalt. Respondent F nämner att kraven som ställs på revisorerna är en utmaning då hen menar att arbetet måste ske digitalt vilket känns jobbigt när man inte är på samma plats som kollegorna. Det som fungerar mindre bra på arbetsplatsen, på grund av pandemin, är den sociala sammanhållningen vilket är en viktig faktor inom arbetslivet enligt respondent F. Hen berättar att det är viktigt att hålla koll på varandra och se till så att alla mår bra. Förutom detta går samarbeten mindre bra på grund av pandemin eftersom kollegorna tidigare satt tillsammans och kunde slänga ut frågor som man fick ett direkt svar på. Dessutom var det enklare att ta kontakt med kollegorna men även med kunden.

Covid-19 pandemin har alltså påverkat de flesta respondenternas sociala arbetsprocess negativt. Samtliga respondenter konstaterar att den sociala delen försvinner eftersom jobbet sker hemifrån och kollegorna inte träffar på varandra eller träffar på kunderna. Detta upplevs negativt för majoriteten då revisorerna som intervjuats upplevs vara ensamma och uttrycker sig sakna att exempelvis luncha tillsammans med kollegor och gå ut till sina kunder som förr. En del respondenter påpekar att det inte blir lika motiverande till att utföra arbetsuppgifter. Digitaliseringens roll har haft en positiv påverkan på arbetsprocessen under pandemin då revisorerna som intervjuats har kunnat jobba som vanligt på distans tack vare de digitala verktygen. Detta innebär att de digitala verktygen som respondenterna använt sig fungerat som en lösning på det förändrade arbetslivet och räddar situationen som de befinner sig i under pandemin.

5.2 Digitalisering och Technology Acceptance model (TAM)

Inledningsvis definierar Ghasemi et al. (2011) IT som allt som berör information, data eller annan sorts kunskap genom visuella format. Genom internet i samband med servrar och datorer så har digitaliseringen kunnat utvecklas och gjort det möjligt för stora förändringar inom verksamheter och dess sätt att arbeta på (Ghasemi et al. 2011). Precis som Ghasemi et al. (2011) skriver så svarar respondenterna och bekräfta denna teori. Den insamlade teorin bekräftar att digitaliseringen gjort det möjligt för förändringar inom revisorernas verksamhet. Digitaliseringen har framförallt varit en viktig del inom arbetet under pandemin då det varit möjligt för revisorerna att ställa om och sköta arbetet till största del digitalt. Janvrin et al. (2008) skriver att digitaliseringen bidrar till ett mer effektivt och produktivt arbete inom revisionsprocessen vilket den insamlade empirin stödjer. Samtliga respondenter pointerade allihop att arbetet redan varit digitaliserat, inom olika rader, före pandemin. Dock konstaterades det att digitaliseringen ökat och utvecklats till en ny nivå under pandemins gång vilket resulterat i ett ännu mer effektivt och proaktivt arbete för revisorerna. Enligt Magnusson och Nilsson (2014) innebär digitaliseringen att revisorerna kunnat gå från analoga underlag till digitala format. Digitaliseringen pointeras dessutom kunna frigöra tid för revisorer i samband med att arbetsuppgifter effektiviseras och mer tid kan läggas på mer väsentlig granskning för kunden räkning. Respondent D pointerar och styrker framförallt denna aspekt av digitaliseringen inom revisionsprocessen. Hen menar att mer tid kan läggas på

granskningsarbetet i samband med att all kommunikation digitaliseras. Respondent F berättar att arbetet sker helt och hållet digitalt och att all fysisk dokumentation i form av papper nästintill inte existerar längre. På så sätt finns all dokumentation tillgänglig oavsett vart revisorerna eller kunderna befinner så.

Janvrin et al. (2008) utforskar revisorerna upplevda betydelse för IT-användning och pointerar att digitaliseringen kan leda till en rad effekter inom revisionsprocessen. Studien visar att IT-användningen av revisionsapplikationer kan effektivisera arbetsuppgifter för revisorer då de använder sig av utformade programvaror. Dessa verktyg hjälper revisorer genom att digitalisera arbetsuppgifter som exempelvis granskningsuppgifter, revisionsplanering, bedrägeriöversyn och internkontrollutvärderingar riskbedömning och på så sätt underlätta (Janvrin et al. 2008). Denna aspekt har visat sig stämma då samtliga respondenter berättar om det digitaliserade arbete som växt fram under åren. Respondent A lyfter fram det egenutvecklade verktyget Canvas som hjälpt revisorerna med digitaliserade arbetsuppgifter. Utöver Canvas nämner respondent A även att revisorerna använder sig av olika boksluts och skatteprogram som effektiviserar arbetet digitalt. Resterande respondenter lyfter precis som respondent A upp ett antal olika digitala verktyg som hjälper dem under revisionsprocessen. Flera av företagen använder sig utav egenutvecklade system under arbetet men det lyfts även fram flera andra verktyg som exempelvis Excel, Visma och Capego. Samtliga respondenter uttrycker att arbetsuppgifter varit digitaliserade redan innan pandemin och att detta faktum räddat yrkesgruppen då blev möjligt att ställa om digitalt fullt ut.

Janvrin et al. (2008) nämner även att revisorer använder sig av så kallade produktivetsverktyg som även dem bidrar till en mer effektiv och proaktiv revisionsprocess. Enligt författarna kan dessa verktyg exempelvis vara e-post, mobiltelefoner, snabbmeddelande, digitala arbetspapper och fjärranslutning av nätverk (Janvrin et al. 2008). Den insamlade empirin visar på att revisorer använder sig av flera produktivetsverktyg som underlättat arbetet och speciellt under pandemin. Samtliga respondenter pointerar vikten av olika digitala verktyg som gjort revisionsprocessen möjlig att genomföra. Den insamlade empirin visar att nästintill all kommunikation sker digitalt genom digitala verktyg som exempelvis Teams och Zoom. Respondent F pointerar Teams varit ett mycket viktigt verktyg som underlättat revisionsprocessen för

revisorerna i form av kommunikation. Den insamlade empirin visar även att all dokumentation sker digitalt via exempelvis digitala *SharePoints*. All dokumentation är då tillgänglig vart revisorerna än befinner sig och det blir möjligt för revisorer att dela och ta emot dokument digitalt från kunden på distans.

Digitala möten definieras enligt Lid Falkman och Lid Falkman (2014) genom ett sätt att använda ett eller ett flertal digitala verktyg för att hålla ett möte på avstånd där alla mötesdeltagare inte sitter på samma plats. Enligt författarna liknar digitala möten inom många aspekter det traditionella arbetsmötet men att skillnaden ligger i att kommunikationen sker via digitala verktyg då deltagarna befinner sig på olika platser. Precis som Janvrin et al. (2008) skriver används produktivitetverktyg, som är olika digitala verktyg för att göra det möjligt att kommunicera på distans och på så sätt effektivisera arbetssättet. Den insamlade empirin visar på att revisorer i dagsläget använder sig av en rad olika digitala verktyg för att kunna hålla i digitala möten. Inte minst sagt inom arbetslaget med andra kollegor men även med kunder till revisorerna då det inte finns en möjlighet för fysiska möten. Majoriteten av revisorerna jobbar hemifrån och sköter alla delar av revisionsprocessen på distans, delar som kräver kommunikation med andra kollegor och kunder.

Lid Falkman och Lid Falkman (2014) skriver även att organisationer kan gynnas av att genomföra digitala möten. Fördelarna kan vara många beroende på syftet mötet har och vilka som deltar. Organisationer kan exempelvis driva projekt med människor inom organisationen världen över men även effektivisera då organisationer sparar resurser (Lid Falkman & Lid Falkman, 2014). Respondent B berättar att kommunikationsplattformen *Teams* underlättat revisionsprocessen då det enkelt kunnat hållas digitala möten som en lösning på distansen mellan kollegor och kunder som uppstått i och med pandemin. Hen berättar att digitala möten som exempelvis planeringsmöten och avstämningsmöten sket digitalt vilken upplevts effektivt och mindre tidskrävande. Precis som respondent B upplever resterande respondenter samma effektivitet som digitala möten medfört. Digitaliseringen av mötena har inte bara varit en lösning under pandemin utan även inneburit att företagen sparat resurser och tid. Den insamlade empirin visar dock att revisorer saknar den sociala sammanhållningen som försvunnit i och med distansarbetet. Respondent F pointerar att hen hoppas på att kunna återgå till fysiska möten med kunden

då det inte varit lika enkelt att få ut all information från kunden på distans som det var genom fysiska träffar.

Modellen *Technology Acceptance Model*, även kallat för TAM, återspeglar och förklarar relevanta aspekter av användandet och acceptansen av informationsteknologi och teknik (Bagozzi, Davis, & Warshaw, 1989). Författarna skriver att TAM förklarar hur individens teknologiacceptans och beteende till ny teknik kan se ut utifrån inre samt yttre faktorer. De inre faktorerna till hur individen tar sig an ny teknik kan vara förväntningar och föreställningar om tekniken medan de yttre faktorerna återspeglar det sociala inflytandet som kan resultera i hur individens attityd gentemot tekniken formar sig. Författarna pointerar även att det finns ett antal olika faktorer som kan spela en viktig roll i hur implementeringen av ny teknik kan se ut (Bagozzi et al. 1989). Den insamlade empirin visar att revisorer fått ställa om under pandemin och förändra det vardagliga arbetssättet. Ny teknik har inte uppkommit under pandemin för samtliga respondenter, dock används redan befintlig teknik mer och på ett annat sätt än förut. Revisorerna har gått från ett socialt arbetsliv med fysiska möten till att även inom dessa aspekter ställa om digitalt. En del av revisorerna har sedan tidigare inte varit bekanta med digitala möten via exempelvis Teams då de inte känt behov av att utesluta fysiska träffar. Precis som teorin lyder så speglas revisorerna av en massa olika faktorer som påverkar dess inställning till användningen av ny teknik som sedan innan inte behövts. Resultatet tyder på att revisorerna i allmänhet är nöjda med implementeringen av teknik som underlättar digitala möten då de inte haft möjlighet till att möta andra kollegor och kunder fysiskt.

TAM lyfter även fram två olika föreställningar till användningen av ny teknik, *upplevda nytta* och *upplevda användarvänlighet*. Den första föreställningen återspeglar känslan individen får för ny teknik i samband med att den frigör och förbättrar arbetsinsatser (Bagozzi et al. 1989). Den insamlade empirin visar att revisorerna upplevt en effektivitet av arbetsprocessen i och med att ännu fler arbetsuppgifter implementerats av teknik och på så sätt digitaliserat. Fysiska möten sker nu digitalt genom olika digitala verktyg som exempelvis Teams och Zoom som tidigare inte använts av alla revisorer. Känslan har i största mån visat sig vara positiv då tid och resurser kunnat sparas och läggar på annat inom arbetet. Den andra föreställningen lyfter fram känslan individen har för hur ansträngningsfri ny teknik är (Bagozzi et al. 1989). Den insamlade empirin visar att

revisorerna är vana vid ett digitalt arbete med en hel del teknik. Respondenterna uttrycker därför att de inte upplever problem med att ställa om arbetssättet digitalt och implementera digitala möten genom digitala verktyg. Respondent F pointerar att större revisionsföretag till mest dels digitaliserat nästintill hela revisionsprocessen. Dock uttrycker som att hon inte tror mindre företag har kommit lika långt tekniskt sätt och att det då är svårare för dem att ställa om under pandemin och införa ny teknik.

5.3 Revisionsprocessen

Under ett revisionsår utförs en revisionsprocess vilket innefattar tre olika faser, planera, granska och pröva. Denna process innefattar en rad olika arbetsuppgifter för revisorn som bland annat behöver analysera risker, granska rapporter och utföra en revisionsberättelse (FAR, 2019). Den insamlade empirin visar att revisionsprocessen i det stora inte påverkats så mycket av pandemin. Det som förändrats har enligt respondenterna varit arbetssättet som utförs i samband med utförandet av revisionsprocessen. Fysiska möten har varit den avgörande förändringen inom revisionsprocessen som visat sig ha både positiva och negativa aspekter.

5.3.1 Planera

Planeringsfasen innefattar en del planering för hur granskningsarbetet kommer att se ut. Revisorn inleder med att samla information om verksamheten och omvärlden för att sedan kunna besluta om granskningsåtgärder. De tre huvudsakliga momenten inom planeringsfasen är riskanalys, prioritera och revisionsplan (FAR, 2019). Den empiriska insamlingen visar att det inte gjorts stora förändringar inom planeringsfasen till följs av pandemin. Det som utmärks av respondenterna är att planeringen och informationsinsamlingen nu sker digitalt. All kommunikation med kollegor och kunder sker till största del digitalt genom digitala verktyg. Respondent B påpekar att planeringen med kunder förändrats då revisorerna inte kunnat åka ut på fysiska träffar och upplever därför att hen inte får samma fördjupning som innan pandemin.

5.3.2 Granska

Den andra fasen inom revisionsprocessen är granskningsfasen. Granskningsfasen omfattas av tre moment. Projektplan, genomförande och rapportering. Det första momentet omfattar en projektplan som revisorn ska utföra och som sakkunniga ska

granska då planen ska ha en anknytning till revisorns uppdrag. Det andra momentet består av genomförande, som går ut på att revisorn ska göra en hopsamling av fakta och bevakande. Detta moment kan genomföras genom exempelvis dialog och intervjuer eller observationer (FAR, 2019). Den insamlade empirin visar att detta moment påverkats av den pågående pandemin. Samtliga respondenter berättar att det inte varit lika lätt att kommunicera med kunder under pandemin på grund av den nödvändiga distansen som uppstått inom samhället. Respondent F uttrycker att granskningsarbetet nu är mer tidskrävande då det inte går att direkt åka ut till kunder och ställa frågor. Hen berättar att kommunikationen med kunderna inte hela tiden går lika lätt och att det till en viss del påverkar granskningsarbetet då det är viktigt att kunna ställa kunden frågor och observera verksamheten. Kommunikationen sker istället på telefon eller genom någon annan kommunikationsplattform och det kan då dröja och inte fungera lika effektivt som förut att få tag på information. Respondent C uttrycker precis som samtliga respondenter att möten och informationsinsamlingen påverkats under pandemin. Enligt respondent C blir informationsinsamlingen bättre i samband med fysiska möten med kunden till skillnad från den i dagsläget digitala mötessättet. Granskningsarbetet bygger även på granskning av kundens verksamhet med hjälp av dokument så som delårsrapport (FAR, 2019). Respondent F berättar att alla typer av dokument nu är bevaras och förs över mellan kollegor men även mellan revisorn och kunder digitalt. Dokumentationen har genom åren digitaliserats bit för bit men utvecklingen har nu ökat i och med pandemin vilket innebär att dokumentationen på papper nästan försvunnit helt och hållet.

Det tredje momentet inom granskningsfasen är rapportering, vilket innebär att revisorerna och sakkunniga tar beslut om olika synpunkter som ska läggas fram i bifogad missivskrivelse till bland annat styrelsen. Inom denna fas fastställs även vad som ska förmedlas till allmänheten av det resultat som revisorn fått av granskningen. Finner revisorn exempelvis felaktig information och brister så ska detta förmedlas till vederbörande (FAR, 2019). Denna fas av har enligt den insamlade empirin inte påverkats i och med pandemin mer än all kommunikation och möten sker digitalt. Respondent B berättar exempelvis att avstämningsmöten nu sker genom den digitala kommunikationsplattformen Teams.

5.3.3 Pröva

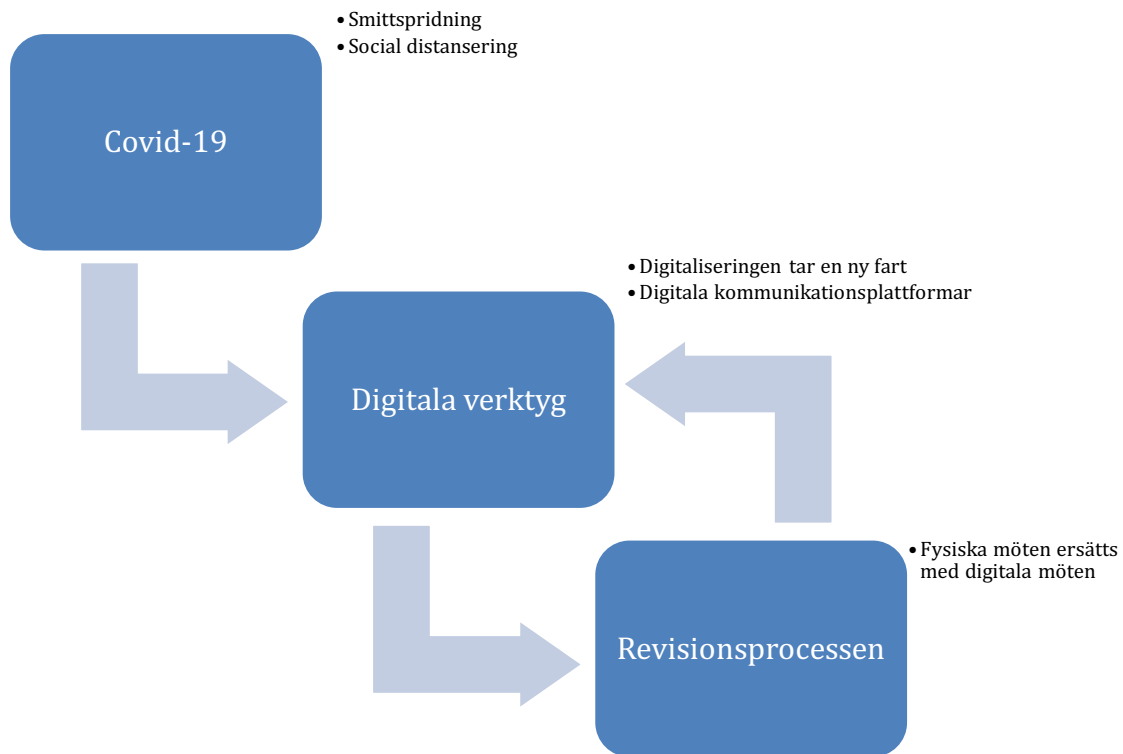
Revisionsprocessens sista del är prövning vilket innefattar årets resultat av granskningen och sker i tre olika moment. Analysera och bedöma, kommunicera och sist revisionsberättelsen. Det är viktigt att inom prövningen ta hänsyn till avslut av granskning samt upprättade av revisionsberättelse. Styrelsen har även ett ansvar att föra fram avvikelser inom årsredovisningen efter det att revisorn fått det överlämnat till sig (FAR, 2019). Inom prövningens första del ska revisorerna och de sakkunniga göra en analys av årets granskning och se till så att den är både korrekt och rättvisande. Inom nästa del kommunicerar revisorerna anmärkningar som gjorts till berörd styrelse eller nämnd. Inom den sista delen rapporterar revisorerna årets granskning och lämnar in revisionsberättelsen (FAR, 2019). Respondenterna som hörts berättar att lämnar en liknande upplevelse om hur prövningsfasen sett ut under pandemin. Rutinerna för hur prövningen förblir oförändrade och utförs på samma sätt som tidigare. Den enda skillnaden som utmärks är att kommunikationen sker digitalt på avstånd vilken varit ett faktum inte bara inom prövningsfasen utan genom hela revisionsprocessen.

5.4 Vidareutveckling av studiens forskningsmodell

Modellen nedan sammanfattar respektive område efter ett empiriskt resultat och analys av data som studien behandlat. Det kan konstateras att Covid-19 resulterat i förändringar till följd av den sociala distanseringen som tvingats sig på många arbetsplatser. Precis som Ellen Rodman & Julia Swahn (2020) skriver om en förändrad arbetssituation för många människor så har pandemin även förändrat tillvaron för studiens respondenter. Med hjälp utav digitala plattformar så har revisorerna haft möjlighet till kommunikation med övriga kollegor och kunder för att på så sätt kunna utföra sitt arbete inom revisionsprocessen. Som tidigare nämnt så kan revisionsarbetet försvåras i samband med att fysiska möten försvinner och granskningsarbetet kan då ta skada om revisorn inte har samma möjligheter som tidigare (IFAC, 2020). Respondenterna bekräftar denna uppfattning och studien visar att revisorerna ställts inför nya utmaningar då möjligheten till fysiska möten med framförallt kunder försvunnit. Respondenterna vittnar om att arbetet sedan tidigare varit digitaliserat men att digitaliseringen nu tagit en ny fart till följd av pandemin. Det som framförallt förändrats inom revisionsprocessen är kommunikationen som till största dels utförts genom digitala kommunikationsplattformar.

Figur 3

Studiens utvecklade forskningsmodell

Kommentar. Modellen visar en sammanfattning av studiens respektive område.

6. Avslutande diskussion och slutsats

I detta kapitel kommer studien slutsats, som bygger på analysen av det empiriska materialet, att presenteras. Inledningsvis redogörs för studiens forskningsfrågor och sedan redogörs för studiens syfte. Slutningen redogörs för studiens förslag till framtida forskning.

6.1 Slutsatser

Studiens första forskningsfråga lyder enligt följande:

Hur har Covid-19 pandemin påverkat revisorns arbetsprocess?

Inledningsvis har det empiriska materialet ihop med litteraturgenomgången resulterat i en djup förståelse för hur pandemin påverkat revisorns arbetsprocess. Revisorns arbete är mycket komplext och innefattar en rad olika aspekter som till största mån tagits hänsyn till inom denna forskningsstudie. Utifrån empirin och litteraturgenomgången så kan slutsatsen dras om att revisorns arbete är väldigt varierat. En revisionsprocess går igenom olika faser och verkställs under ett revisionsår (FAR, 2019). Arbetsprocessen är till största del väldigt digitaliserad men innefattar ändå sociala aspekter i form av kommunikation med andra individer. De flesta revisorer jobbar väldigt nära sina kollegor och värderar samarbeten inom arbetsprocessen väldigt mycket samtidigt som de ständigt kommunicerar med kunder för att kunna utföra sitt arbete inom revisionsprocessen. Precis som Albitar et. al 2020 beskriver så har pandemin varit en stor utmaning för många revisorer. Pandemin har påverkar individer på olika sätt och likaså har revisorns arbetsprocess också fått ta konsekvenser. Den främsta slutsatsen som kan dras är att den sociala distanseringen som växt fram under pandemin till följd av restriktioner och rekommendation om arbete på distans har varit en bidragande faktor till att arbetsprocessen förändrats. Samtliga respondenter har en liknande upplevelse av arbetsprocessens påverkan av pandemin. De vittnar om att den sociala sammanhållningen som tidigare präglats nu inte infinner sig då revisorerna jobbar spritt med avstånd från varandra. Möten med kunder sker digitalt via digitala verktyg, som kommunikationsplattformar då det inte är möjligt för revisorerna att åka ut till dem fysiskt.

Det empiriska resultatet tyder på att det både finns positiva och negativa aspekter inom den rådande situationen. Till följd av distanseringen som revisorerna får ta från varandra sker inte samarbetet mellan dem lika enkelt, det upplevs ansträngt då de inte befinner sig på samma plats och kan ställa varandra frågor. Kommunikationen med kunderna är även mer ansträngd till följd av distanseringen och samarbetet upplevs sämre inom vissa områden. Konsekvenserna av Covid-19 pandemin är komplexa och har resulterat i utmaningar inom revisionsuppdrag. Den rådande situationen kan skapa en osäkerhet när det kommer till att revisorn ska erhålla tillräckligt med revisionsbevis för att upprätta granskning med lämplig kvalitet (IFAC, 2020). Den insamlade empirin visar på att fysiska möten tillsammans med kunder genererar mer information och förståelse för deras verksamhet. Granskningsarbetet tar då skada om inte rätt information kommuniceras fram

av kunden och kan innebära konsekvenser för både revisorns arbete men även för kunden. Respondenterna konstaterar att revisorns arbetsprocess nu är mer utmanande då det hela tiden är viktigt att jobba med att få fram rätt information och inte låta kommunikationen försämrats bara för att det nu sker på ett annorlunda sätt. Det finns även positiva aspekter som vuxit då pandemin ständigt tvingar yrkesgrupper till att utvecklas och hitta lösningar till problem. Den insamlade empirin visar på att de flesta revisorer redan är vana vid ett digitaliserat arbetssätt och att pandemin utvecklat digitaliseringen ännu ett steg. En del respondenter uppskattar distansarbetet då det upplevs som effektivt och mindre tidskrävande. Resurser sparas och arbetet kan effektiviseras inom vissa delar som sedan lämnar utrymme för andra relevanta arbetsuppgifter. Vidare visar studien på att alla förändringar inom arbetssättet inte behöver betonas som negativa då de uttrycks ha bidragit till en mer effektiv och bekväm arbetsprocess för revisorn. Utifrån studiens resultat kan det då konstateras att delar av modellen TAM stämmer in på respondenternas inställning till ny teknik. Det digitala arbetssättet har expanderats och gjort det möjligt för revisorerna att fortsätta med sitt arbete även under pandemin. Den insamlade empirin tyder även på att revisorerna upplevt en effektivitet av arbetsprocessen i samband med att fysiska möten exempelvis nu kan ske digitalt.

Studiens andra forskningsfråga lyder enligt följande:

Vilken roll har digitaliseringen haft för arbetet under pandemin?

Vidare så har den empiriska insamlingen tillsammans med litteraturgenomgången även bidragit till en djupare förståelse för vilken roll digitaliseringen haft under pandemin. Pandemin har påverkat hela samhället på ett eller annat sätt och resulterat i digitala omställningar inom många arbetsplatser. Digitaliseringen och digitala verktyg har gjort det möjligt att jobba hemifrån (Chryssafis & Forslund, 2020). Den insamlade empirin visar på att revisorns arbete utvecklats och sedan tidigare varit digitaliserat till största del. Dock har pandemin tvingat revisorerna att ställa om och pandemin har då bidragit till vidare digitaliseringar av arbetsuppgifter. Respondenterna vittnar om en rad olika digitala verktyg som används inom arbetet och som underlättar revisionsprocessen för revisorn. Precis som de digitala verktyg som författarna Janvrin et al. (2008) skrivit om inom sin studie och som enligt författarna kan leda till en rad olika effekter inom

revisionsprocessen. IT-användningen kan enligt Janvrin et al. (2008) effektivisera arbetet och öka produktiviteten. Den insamlade empirin visar att revisorerna använt sig av revisionsapplikationer som hjälper revisorn med att exempelvis dela dokument med kollegor och kunder digitalt. Digitaliseringen gör det även möjligt för revisorn att spara dokumentation digitalt istället för att det ska samlas inom fysiska pärmar. Genom digitaliseringen av dokumentation och viktiga underlag så kan alla inblandade direkt ta del av information som är väsentligt inom arbetet oavsett vart de befinner sig. Digitaliseringen revisors arbete har därför gjort det möjligt till ett effektivt och enkelt arbete oberoende av tid och rum. Vidare har det även visat sig finnas olika produktivetsverktyg som underlättar bland annat kommunikationen mellan revisorer men även med kunder. Respondenterna vittnar om att olika kommunikationsplattformar är avgörande för arbetsprocessen under pandemin. I och med att alla fysiska möten ställs in och istället omställs till digitala så behövs digitala verktyg som gör detta möjligt. Genom den insamlade empirin kan det konstateras att möten skett genom digitala verktyg som exempelvis Teams och Zoom men även genom telefon. Slutsatsen om att digitaliseringen varit nödvändig kan dras då det gjort och gör det möjligt för revisorerna att bedriva sin verksamhet och hålla fast vid den nödvändiga kommunikationen som dagligen sker inom revisionsprocessen.

Syftet med denna forskningsstudie lyder enligt följande

Uppsatsens syfte är att undersöka hur den nuvarande pandemin påverkat revisorns arbetsprocess och hur digitaliseringen med digitala verktyg har använts under pandemin.

Avslutningsvis kan en slutsats dras om pandemins påverkan på revisorns arbetsprocess och hur digitaliseringen med digitala verktyg har använts under pandemin. Revisorns arbetsprocess har förändrats mer inom vissa aspekter och mindre inom andra. Slutsatsen kan dras om att arbets sättet påverkats mest på grund av den förändring som skett inom samhället under pandemin. Jobb som tidigare utförts på kontoret med andra kollegor omvandlas nu till distansjobb som utförs mer isolerat. Reaktionerna har varit varierade och bidragit till både positiva och negativa konsekvenser. Distans från kollegor och övriga individer kan skapa en ensamhet som påverkar individer olika mycket. Revisorerna har även fått ta avstånd från kunder då det inte varit möjligt att åka ut på

fysiska träffar under pandemin. Möten och all övrig kommunikation med dem har istället fått ske digitalt. Precis som författarna Lid Falkman och Lid Falkman (2014) beskriver så har det positiva med digitala möten upplevts vara att revisorerna sparar tid och resurser som istället kan läggas på andra väsentliga arbetsuppgifter inom revisionsprocessen. Digitala möten kan underlätta och gynna organisationer genom att göra det möjligt till kommunikation mellan deltagare som befinner sig på olika platser (Lid Falkman & Lid Falkman, 2014). Dock finns även negativa aspekter med digitala möten och dessa kan exempelvis vara att revisorn inte upplever samma kvalitet på informationsinsamlingen i samband med digitala möten med kunden. Det är heller inte möjligt för revisorn att åka ut till kunden för övriga frågor om vad de fått in av kunden. Revisorn måste därför försöka hålla en regelbunden och god kommunikation med kunden för att bibehålla hög kvalitet på information om kunden och kundens verksamhet. Revisionsprocessen har annars i stort sätt behållits oförändrad under pandemin bortsett från kommunikationen inom arbetsprocessen.

Enligt Ghasemi et al. (2011) så har digitaliseringen genom all IT-utveckling gjort det möjligt för verksamheter att förändra sättet de bedrivs på. Dokumentation som tidigare sparats fysisk har kunnat digitaliseras och delas digitalt mellan intressenter världen över. Digitaliseringen har haft en viktig roll inom revisorns arbete och gjort det möjligt att på ett enkelt sätt bibehålla hög kvalitet inom revisionsprocessen. Revisorn har på avstånd kunnat dela dokumentation och viktigt underlag med andra kollegor för att på bästa sätt kunna samarbeta inom arbetet. Kunden har även präglats av den digitaliserade delen inom arbetet och på avstånd kunnat bidra med sin del av revisionsarbetet. Revisorns arbete har sedan innan pandemin varit digitaliserat men har under pandemin utvecklats ytterligare. Digitala verktyg så som kommunikationsplattformar har varit det mest avgörande för revisorn för att på bästa sätt bibehålla god kommunikation med kollegor och kunder och på så sätt kunna utföra ett så bra arbete som möjligt. Slutsatsen som kan dras är att revisorn under pandemin visat sig kunna utföra ett utmärkt arbete med hjälp av digitala verktyg som underlättat i kommunikationen.

6.2 Studiens förslag till vidare forskning

Covid-19 och den nuvarande pandemin påverkar enligt studiens forskning revisorernas sociala sammanhållning. Revisionsprocessen påverkas inte så mycket på grund av

pandemin då revisorerna som intervjuats uttrycker att digitaliseringen sedan innan redan varit välutvecklad. Samtliga respondenter började använda sig av kommunikationsplattformar under pandemin som ska underlätta i kommunikationen med kollegor men även med kunder. Tack vare ett antal olika digitala verktyg som används inom de olika företagen så är revisorerna inte helt beroende av att befinna sig på arbetsplatsen. Studien bekräftar Lid Falkman och Lid Falkmans (2014) syn på digitala möten då de underlättat och gjorde det möjligt för respondenterna till ett fortsatt arbete med kommunikation på avstånd. När folkhälsomyndigheten gick ut och uppmanade människor att hålla sig hemma och försöka jobba på distans fungerade det enligt respondenterna bra att ställa om. I dagsläget ser vi en förändring i hur revisorerna arbetsprocess ser ut och hur revisorerna uttrycker sig vill fortsätta jobba även efter pandemin.

Framtiden ser otydlig ut och pandemin kommer enligt respondenterna fortsätta påverka arbetsprocessen under en längre tid framöver. Revisorerna måste förbli fokuserade på deras etiska ansvar och ta hänsyn till Covid-19 och allmänhetens intresse inom sitt revisionsarbete. För att kunna göra sina professionella bedömningar krävs det att revisorerna agerar med professionell skepticism (IFAC, 2020). Vidare forskning kring ett nytt arbetssätt för revisorer är ett förslag och vore intressant att ta del av. Eftersom revisorer enligt vår studie kan arbeta hemifrån och risken för att nya pandemier kan bryta ut i framtiden finns, vore det intressant att utveckla ett nytt arbetssätt som inte hade försatt revisorer och nyanställda med samma konsekvenser som i nuläget uppstår. Samtliga revisorer i studien påpekar att distansarbetet varit en utmaning eftersom de känt sig ensamma men att de gärna ser en kombination av att jobba på plats och på distans. Att vidare forska kring det sociala arbetslivet och på något sätt utveckla framtida lösningar för isolering hade varit intressant.

Litteraturförteckning

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB.
- Albitar, K., Gerged, A.M., Kikhia, H. & Hussainey, K. (2020), Auditing in times of social distancing: the effect of COVID-19 on auditing quality. *International Journal of Accounting & Information Management*, 29 (1), 169-178.
<https://doi.org/10.1108/IJAIM-08-2020-0128>
- Alvehus, J. (2014). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber AB.
- Alvesson, M., & Skoldberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Bagozzi, R., Davis, F. D., & Warshaw, P. R. (1989). User acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models. *Management Science* 35(8), 982–1003. <https://doi.org/10.1287/mnsc.35.8.982>
- Bell, E., & Bryman, A. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Stockholm: Liber.
- Byrnes, P. E., Al-Awadhi, C. A., Gullvist, B., Brown-Libur, H., Teeter, C. R., Warren Jr, J. D. & Vasarhelyi, M. (2015). Evolution of auditing: From the traditional approach to the future audit. *Audit Analytics*, 71, 285-297.
<https://doi.org/10.1108/978-1-78743-413-420181014>
- Carrington, T. (2014). *Revision*. Malmö: Liber AB.
- Christofer Arnold (2020). Summary of Covid-19 Audit Considerations (IFAC).
<https://www.ifac.org/knowledge-gateway/supporting-international-standards/discussion/summary-covid-19-audit-considerations>
- Chryssafis, A., & Forslund, D. (14 april, 2021). *Pandemin visar att välfärden behöver en digital satsning*.

<https://skr.se/skr/tjanster/press/skrdebatten/debattartiklar/debattartiklar/pandemin-visarattvalfardenbehoverendigitalatsatsning.52415.html>

Coronaviruspandemin 2019–2021. (14 april, 2021). I *Wikipedia*.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Coronaviruspandemin_2019%E2%80%932021

Denscombe, M. (2016). *Forskningshandbok*. Lund: Studentlitteratur AB.

EUR-Lex. (2003). *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Reinforcing the statutory audit in the EU*.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52003DC0286>

FAR. (2019). *God revisionsred i kommunal verksamhet*.
<https://www.faronline.se/dokument/skl---sveriges-kommuner-och-landsting/sklgodrevision/>

FAR. (2013). *Nyckeln till framtiden- framtidens redovisning, revision och rådgivning i det digitala landskapet*. Hämtad från:
<https://www.far.se/globalassets/pdf/nyckeln-till-framtiden.pdf>

Folkhälsomyndigheten (14 april 2021a). *Pandemisk influensa*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittydd-beredskap/krisberedskap/pandemiberedskap/pandemisk-influensa/>

Folkhälsomyndigheten (14 april 2021b). *Bromsa smittan - det kan du som privatperson göra*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/skydda-dig-och-andra/>

Forsberg, C & Wengström, Y. (2008) Att göra systematiska litteraturstudier. Natur och Kultur: Stockholm

Ghasemi, M., Shafeiepour, V., Aslani, M. & Barvayeh, E. (2011). The impact of Information Technology (IT) on modern accounting systems. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 28, 112–116. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.023>

- Hadjipetri Glantz, S. (14 april, 2021). Så påverkar pandemin storbyråernas höstrekryteringar. *Tidningen balans*.
<https://www.tidningenbalans.se/nyheter/sa-paverkar-pandemin-storbyraernas-hostrekryteringar/>
- Hay, D., Shires, K & Van Dyk, D. (2021). Auditing in the time of COVID – the impact of COVID-19 on auditing in New Zealand and subsequent reforms. *Pacific Accounting Review*. <https://doi.org/10.1108/PAR-09-2020-0155>
- Janvrin, D., Bierstaker, J. & Lowe, D. J. (2008). An examination of audit information technology use and perceived importance. *Accounting Horizons*, 22(1), 1–21.
<https://doi.org/10.2308/acch.2008.22.1.1>
- Kashefi, B. (2020). Efter pandemin. Ekonomisk bedömning hösten 2020. *Svenskt näringsliv*.
https://www.svensktnaringsliv.se/material/rapporter/efter_pandemin_ekonomisk_bedomning_2020_webbpdf_1146891.html/Efter_pandemin_ekonomisk_bedomning_2020_webb_2.pdf
- Lid Falkman, L., & Lid Falkman, T. (2014). *Virtuella möten: effektiv gränslös kommunikation*. Stockholm: Liber AB.
- Lundström, E., & Nasilowska, M. (2020). *Revisionens digitalisering* [Kandidatuppsats, Högskolan Kristianstad]. DiVA.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1461987/FULLTEXT01.pdf>
- Magnusson, J., & Nilsson, A. (2014). *Enterprise system platforms: transforming the agenda*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Olsson, A. (14 april, 2021). *Gamla tiders pandemier lär oss om framtiden*.
<https://www.vardfokus.se/nyheter/gamla-tiders-pandemier-lar-oss-om-framtiden/>
- PwC AB. (2021). *Artificiell intelligens (AI)- Hur påverkas din verksamhet?*
<https://www.pwc.se/artificiell-intelligens>

PwC AB. (2021). *Så här är förväntningarna på revisionen i framtiden.*
<https://www.pwc.se/sv/revision/revision-framtid.html>

Rodman, E & Swahn, J. (2020). Det digitala arbetsmötet. *Linköpings universitet*, 1–80.

Visma. (20 mars, 2021). *Revision – Vad är revision?*
<https://vismaspcs.se/ekonomiska-termer/vad-ar-revision>

WHO (2021, April 14). *WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020.*
<https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

Bilagor

Bilaga 1-Intervjufrågor

Inledande frågor:

1. Berätta lite kort om dig själv?
2. Vilken roll har du på jobbet och hur länge har du jobbat inom branschen?

Covid- 19

3. Hur har pandemin påverkat dig som revisor?
4. Hur har restriktionerna påverkat din arbetsplats, positivt/negativt?
5. Är det något som fungerar mindre bra på din arbetsplats på grund av pandemin?
6. Är du orolig att det upptäcks nya smidiga metoder i form av data som gör jobbet och som ersätter revisorer/redovisningskonsulter?
7. Har du känt dig orolig på grund av pandemin? Att du till exempel kan förlora ditt jobb?

Digitaliseringen/ digitala verktyg/ TAM

8. Vilka digitala verktyg använder ni inom ert arbete?
9. Använder ni er av nya digitala verktyg i och med pandemin? Om ja, hur var det etablera dessa verktyg inom arbetet? Har det varit svårt att anpassa sig?
10. Finns det några digitala verktyg som underlättat revisionsprocessen under pandemin?
11. I vilka delar av revisionsprocessen har digitaliseringen varit till stor fördel?
12. Hur sker era möten, digitalt eller fysiskt? Om digitalt, vilka digitala program använder ni?
13. Vad är fördelarna med digitalisering under pandemin?
14. Finns det några nackdelar med digitaliseringen under pandemin, något du inte kan utföra och som har varit ett hinder i arbetsprocessen?
15. Har det upptäckts nya molnbaserade digitala lösningar på ditt jobb?

Revisionsprocessen

16. På vilket sätt har pandemin påverkat din arbetsuppgift/er och arbetsprocessen?

17. Vilka delar av revisionsprocessen har påverkats mest enligt dig?
18. Har granskningsmetoden ändrats eller påverkats under pandemin?
19. Har dokumentationen påverkats under pandemin?
20. Har du fått jobba hemifrån? Ifall ja, hur känns det?
21. Ifall du har svarat ja på förra frågan, känner du någon skillnad mellan att jobba hemifrån och att jobba på kontoret?
22. Har digitaliseringen underlättat för dig under pandemin? På vilket sätt?
23. Känner du att du hade kunnat klara av att jobba hemifrån i framtiden också?
Varför?
24. Är det något annat som du vill tillägga som du tycker är viktigt att lyfta upp?

Bilaga 2-Allmänt om Covid-19

World Health Organization (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att spridningen av Covid-19 resulterat i en pandemi. Enligt folkhälsomyndigheterna innebär en pandemi att en ny typ av influensavirus sprids världen över och smittar stora delar av världens befolkning. Eftersom influensavirus som resulterat i pandemier i de flesta fall kommer ifrån virus som spridits mellan djur är få människor immuna. Många människor är mottagliga för ett sådant nytt influensavirus vilket kan resultera i att viruset sprids från människa till människa och orsaka en pandemi (Folkhälsomyndigheten, 2020a). Pandemin har resulterat i restriktioner och rekommendationer som syftar att minska smittspridningen. Detta genom att begränsa sociala sammankomster och resor och uppmana människor att distansera sig från varandra. Folkhälsomyndigheten rekommenderar även att man arbetar hemifrån om man kan och ställer om till digitala träffar om möjligt (Folkhälsomyndigheten, 2020b).